

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren N:o 7.

Onsdagen den 19 februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *A. Östergren* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till ändrad lydelse af 74 § regeringsformen;

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen och till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881; och

angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna.

Dessa kongl. propositioner begärdes på bordet och blefvo i följd deraf bordlagda till nästa sammanträde.

§ 2.

Justerades protokollet för den 12 innevarande februari.

§ 3.

Herr talmannen till kännagaf, att herr *A. Lilienberg* anmält, det han, till följd af inträffadt sjukdomsfall inom hans familj, vore förhindrad deltaga i dagens sammanträde.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets utlåtande n:o 7; och

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg till en början lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckta motioner om ändringar i utskökningslagen den 10 augusti 1877.

Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.

I motionen n:o 162, hvaruti fem ledamöter i Andra Kam-maren instämt, hade herr *J. Bromée* föreslagit, »att 2 § i utsök-ningslagen den 10 augusti 1877 måtte ändras och erhålla den lydelse, att länsmännen, hvar inom sitt distrikt, må ega rättighet verkställa utmätning och försäljning af utmätt lösegendom, då de derom af fordringsegare anlitas».

Under *punkten 1* af föreliggande utlåtande hemstälde emel-tertid utskottet, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall. Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Bromée*: Då jag icke med tystnad kunnat förbigå lagutskottets afstyrkande af bifall till min motion om det lilla tillägget och ändringen af 2 § i nu gällande utsökningslag, torde det ursäktas mig, att jag mot utskottets motiveringar framställer några erinringar.

Som af min motion synes, afser den intet annat än ett tillägg i nämnde §, att det må stå fordringsegare fritt vända sig till kronofogden eller länsmannen inom hans tjenstgöringsområde, då en fordran tvångsvis skall uttagas; och häruti måtte väl icke ligga någon våda eller oegentlighet, alldenstund vi veta, att en stor del kronofogdar nu uppdraga åt länsmännen utförandet af dylika ärenden; det skulle deremot alldeles gifvet hafva till följd minskade besvär och omkostnader för så väl fordringsegaren som i synnerhet gäldenären, hvilken öfver hufvud taget torde ha 5 à 6 mil från sitt hem till kronofogden och således få betala 16, 20 à 25 kronor i skjuts och förrättningskostnader, hvilka, i fall länsmannen utför utsökningsärendet, icke böra i medeltal stiga till mer än skjutsersättning för 1 à 1½ mil, eller 6 à 7 kronor. En sådan lindring i kostnader är efter mitt förmenande värd att beakta, synnerligast för den genom lagsökningen redan förut hårdt betungade och nödstälde gäldenären, för att icke tala om lindringen i besvär och kostnader för fordringsegaren, då denne kan undgå hemta det utsökta beloppet hos den långt bort boende fogden. Fogden är ock i följd af sina många och långa resor mycket svår att träffa hemma.

Mine herrar! Jag tager icke dessa påpekade missförhållan-den ur luften utan har härför fakta, som jag skulle kunna påvisa. Det finnes nemligen kronofogde i landet, som uteslutande syssel-sätter sig med utmätningar och exekutiva auktioner, hvilka under de bästa skördeåren inbringa tio à tolf tusen kronor.

Det är nog mycket svårt att förstå, hvarför lagutskottet icke kunnat i någon mån tillmötesgå mina i motionen framställda önsknningar, hvilka gå i den rigtning, att de kunna uppfyllas och ovilkorligen skulle vara till gagn och nytta för allmänheten och särskildt till lindring för fattige gäldenärer.

Redan år 1620 voro kronofogdarne å vissa orter i riket ansedda såsom öfverflödiga, och den tidens regering fann på den

utvägen att under längre tider till och med 15 år på annat sätt indrifva kronoräntorna.

Fruktar kan hända lagutskottet att, om min motion bifölles, något dylikt skulle framdeles kunna inträffa?

Af utskottets betänkande skulle man dock kunna sluta, att länsmännen numera äro öfverflödiga, annorlunda än som biträden åt fogdarne. Så beqvämt det än är att hafva dessa biträden, så tror jag dock icke, att lagstiftaren i verkligheten haft för afsigt att aflöna dessa tjenare åt endast kronofogden.

Enligt utskottets åsigt skulle det för länsmännen erfordras högre kompetensvilkor, om de skulle berättigas verkställa utmätning efter upplag af sökanden, än om ordres dertill gifvas af kronofogden. Hvarför detta skulle ske, kan icke jag begripa, och icke heller har utskottet upplyst derom.

Länsmännen äro, enligt kongl. instruktion af den 10 november 1855, § 4, skyldiga att »vid all tjenstgöring ställa sig till behörig efterrättelse hvad lag och särskilda författningar derpå tillämpligt innehålla» etc.

I 6 § af nyssnämnda instruktion förelägges länsman »att föra dagbok eller diarium öfver alla de föreskrifter eller requisitioner å tjensteåtgärder, som till honom ankomma».

7 § bestämmer, att »länsman stående uppbördsmanna ansvar efter lag för de allmänna eller enskilda medel, som han i och för tjensten omhänderfår».

Således får eller kan icke en länsman vara så okunnig och så inkompetent, som lagutskottet framhåller. Utskottet åberopar sig på den personalkännedom, Konungens befallningshafvande måste ega rörande dem underordnade länsmän, men vill icke tillmäta denna myndighet samma kännedom och varsamhet vid tillsättningen af länsmän. Jag tror, att det äfven då är nödigt att iakttaga denna försigtighet för att »parternas säkerhet må vara bevarad»; och jag tror, att i allmänhet så sker.

Utskottet hyser fruktan för »förvecklingar», om »inom samma distrikt funnos två behöriga utmätningmän», och utskottet har åberopat till stöd för sitt afslag af motionen det särskilda utskottets utlåtande vid 1877 års riksdag, der det talas om, att andra utmätningmän än kronofogdarne kunna vara af nöden, eller der det heter: »Några förvecklingar mellan kronofogden och den särskildt förordnade utmätningssmannen behöfva ej uppstå, ty om denne är förordnad för visst distrikt, blifver han der ensam utmätningssman, och afser förordnandet visst fall, lär ej Konungens befallningshafvande underlåta att derom underrätta kronofogden». Någon svårighet att göra samma förutsättning eller rent af föreskrift för länsmännen, att vid erhållet uppdrag om verkställande af utmätning genast underrätta kronofogden, kan jag ej finna. För öfrigt lär det gå för sig att med utmätningssmärke förse den egendom, som är utmätt.

Ingående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.

(Forts.)

Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.
(Forts.)

Då länsmännen i allmänhet, enligt utskottets åsigt, ännu äro så okunniga och opålitliga, att de icke kunna verkställa utmätning annat än efter befallning från kronofogden, så vore det väl skäligen indraga hela corpsen och anslaget till densamma aflöning samt i dess ställe öka fogdarnes antal, en anordning, som ju äfven var påtänkt 1877, då nya utsökningslagen skulle införas; anslaget till ökade kronofogdetjenster kunde ju blifva lika med det, som nu utgår till länsmännen.

Det är, som herrarne lätt kunna förstå, icke afvoghet emot kronofogdarne, utan öfvertygelse om att en stor minskning i kostnader och besvär för allmänheten skulle uppstå derigenom, som gjort, att jag å nyo för Riksdagen framlagt motionen. Tvärt om, de fogdar jag lärt känna, och synnerligast de i min hembygd, äro aktningssvärda och redbara män och de äro långt ifrån att likna vid den på sin tid ryktbare Jösse Eriksson eller vid Slatte Jensen, hvilka förforo rätt hårdt med allmogen.

Emellertid anhåller jag om bifall till min motion och afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Vid flere föregående riksdagar har en sådan motion som den föreliggande varit väckt, och lagutskottet har då hemställt om afslag, hvilken hemställan blifvit af båda kamrarne godkänd. Detta har gifvit lagutskottet anledning att äfven i år afslå motionen, och jag skall be att få yttra några ord med anledning af utskottets föreliggande betänkande.

Om man genomläser 4 § i utsökningslagen, så finner man, att Konungens befallningshafvande eger för bestämdt fall eller inom visst område förordna länsman eller annan lämplig person att på eget ansvar i kronofogdes ställe vara utmättningsman. Här är sålunda tillfälle beredt för utmätningssökande att kunna få en annan utmättningsman än kronofogde, så vida han derom framställer begäran och föreslår en lämplig person att vara utmättningsman. Motionären säger nu, att Konungens befallningshafvande i länen icke begagnat sig af den i 4 § utsökningslagen dem medgifna rätt att förordna länsman eller annan lämplig person att på eget ansvar verkställa utmätning. Ja, det kan nog vara möjligt, att Konungens befallningshafvande icke hafva begagnat sig af denna rätt, men det skulle vara intressant att höra, huru vida man, å andra sidan, begagnat sig af rättigheten att söka förordnande för viss person att vara utmättningsman i kronofogdes ställe. Intill dess det kan bevisas, att Konungens befallningshafvande afslagit en sådan begäran, så kan man icke med skäl ingå på den nu föreslagna förändringen. Jag har verkligen det förtroende till Konungens befallningshafvande, att jag är alldeles viss på, att Konungens befallningshafvande, i händelse en dylik begäran framställes och man uppger en viss person, som

är kompetent att vara utmätningsman, icke skall afslå begäran om hans förordnande i sådant afseende.

Utom de skäl, som laguskottet nu andragit och hvilka äro hemtade från ett utlåtande af särskilda utskottet vid 1877 års riksdag, finnas många andra skäl för afslag. Motionären har i sitt förslag begärt, att sökanden skulle få rätt att vända sig till *vare sig* länsman eller kronofogde för att få utmätning på lös egendom. Man kan tänka sig, att detta förslag blir upphöjdt till lag. En sökande vänder sig då till en länsman för att få utmätning verkställd. När så länsmannen kommer till gäldenärens bostad, så upptäckes det, att allt lösöret tillhör icke gäldenären utan annan person, och att det icke finnes någon annan tillgång än fastighet. Då får utmätningsmannen — som icke eger befogenhet att utmäta annat än lösegendom — återvända med oförrättadt ärende. I ett sådant fall förorsakas en utgift, som måste af antingen sökanden eller den sökte betalas, och då uppkomma ju förökade kostnader i stället för, som motionären åsyftar, minskade.

Jag tror verkligen, med den kännedom jag har om förhållandet på den trakt jag tillhör, att kronofogde endast i högst sällsynta fall lär sjelf företaga utmätning, utan uppdrager detta, likasom äfven försäljning af utmätt lös egendom, åt sina länsmän. Och skulle en länsman vara sådan, att kronofogden icke kan hafva förtroende för honom, så är det icke något att säga om att kronofogden förrättar utmätning sjelf. — Huru jag än ser saken, kan jag icke finna, att denna motion skulle, der den bifölles, föranleda till det, som motionären åsyftat, utan anser, att utskökningslagen, rätt använd, redan i sitt närvarande skick är till fyllest i detta afseende.

Jag yrkar bifall till laguskottets hemställan.

Herr Göransson: Herr talman, mine herrar! Ifrån den ort, jag tillhör, vet jag ingen olägenhet af de stadganden i gällande utskökningslag, som afse denna fråga; och att döma efter de beslut, som Riksdagen tre särskilda gånger förut härutinnan fattat, tyckes det icke heller vara af behovvet påkalladt att få till stånd denna lagförändring ens i någon del af landet. Inom mitt kommittentskap *äro* länsmännen redan nu förordnade att vara utmätningsmän, och de verkställa alla utmätningar; och jag är öfvertygad, att, om det begäres äfven ifrån andra orter att få länsmännen till utmätningsmän, Konungens befallningshafvande — så vida det är en pålitlig och duglig länsman som föreslagits — icke skall förvägra sådant, utan att länsmännen äfven der skola få vara utmätningsmän. Motionären har heller icke visat, att det är någon, som har begärt att få en länsman till utmätningsman, och att detta blifvit vägradt.

*Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.*

(Forts.)

*Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.*

(Forts.)

Jag kan sålunda för min del icke finna, att förändringen är af behovet påkallad, och finner icke någon olägenhet af det nuvarande förhållandet, hvarför jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Danielson: Jag tycker för min del, att lagutskottet haft klena skäl för sitt afstyrkande i detta fall, samt att motionärens förslag bort af utskottet mera påaktas, än som skett; ty i motionen afses en lindring för de fattige, och hos några andra lärer väl vanligen icke göras utmätning. Om vid vissa utmätningar kunde inbesparas några kronor af kostnaderna, vore sådant ju alldeles icke obilligt.

Att säga, att länsmanen icke skulle vara vuxen att verkställa utmätningar, är heller icke något hållbart skäl för ett afstyrkande af förslaget, ty, såsom vi veta, hafva länsmännen numera, innan de erhålla sina tjenster, måst förskaffa sig ganska goda förkunskaper. De hafva förvärfvat sig icke så liten erfarenhet och i sitt fack icke så ringa sakkunskap, åtminstone så, att de kunna göra en utmätning lika väl som kronofogden; och det synes mig, att der kronofogden har långa resor för att verkställa utmätningar och der han verkställer alla sådana, oberoende t. ex. af afståndet till utmätningstället, i många fall förorsakats onödiga utgifter för gäldenären. Jag hade trott, att de skäl, som motionären framhållit i detta afseende, skulle af Riksdagen påaktas, samt att den icke år efter annat bort afvisa denna fråga.

Nu säger man, att Konungens befallningshafvande eger förordna särskild utmättingsman. Men det är dock ett faktiskt förhållande, att denna rätt icke begagnas, likasom att det finnes ofantligt många områden, der andra för uppdraget lämpliga personer än länsmän icke finnas och som äro villiga att åtaga sig en sådan befattning. Vid sådant förhållande synes det mig, som om länsmännen borde hafva utmätningars verkställande, der sådant af fordringsegaren begärts, såsom tjensteåliggande, oberoende af förordnande dertill af kronofogdarne.

Jag kan heller icke gilla påståendet, att, om länsmännen skulle hafva dylikt åliggande, det icke funnes samma säkerhet för utmätningssökanden, som om kronofogden verkställt förrättningen. Det har visserligen inträffat, att en och annan länsman varit mindre vederhäftig, men ofta också, att förhållandet varit enahanda med kronofogden. Äfven på grund häraf borde motionärens förslag hafva vunnit något understöd. För min del yrkar jag återremiss till lagutskottet af det föreliggande betänkandet i det syfte motionären föreslagit.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Mig synes, att det varit ganska klena skäl, som motionären och den siste talaren fram dragit till förmån för den föreliggande motionen.

Om vi skola gifva länsmännen samma befogenhet i det anförda afseendet som kronofogdarne, synes mig också, att de förre böra ställa samma uppbördsborgens som de senare. Detta åter skulle medföra anspråk på ökning af länsmännens löneförmåner, hvilka anspråk Riksdagen för sin del sedermera kan hända icke skulle vara allt för benägen att bevilja, då, såsom vi veta, inom landet finnes ett betydligt antal länsmanstjenster. Detta är ett af de skäl, som göra, att jag fortfarande yrkar bifall till lagutskottets förslag.

*Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.
(Forts.)*

Herr Månsson: Herr talman, mine herrar! Man kan ju hafva olika uppfattning om de skäl, som under öfverläggningen rörande en viss fråga framställas, och så är äfven här fallet. Lagutskottet har haft sina skäl, och motionären jemte en talare, som förenade sig med honom, hafva haft sina, men väger man dessa skäl mot hvarandra, så kan man ju, hvar och en från sin synpunkt, säga, att skälen äro klena.

Då jag jemfört dessa skäl med hvarandra, har jag för min del funnit motionärens skäl väga tyngre än utskottets. Man vet ju, att det fallet ofta förekommit, då kronofogdens ekonomiska ställning varit af den beskaffenhet, att den enskilde fruktat för att anlita honom vid utmätningar och försäljningar, och att personer, som nödgats anlita hans biträde, ofta varit aldeles rådlösa, då de icke haft någon annan att vända sig till, utan varit nödsakade att till honom anförtro sin egendom. Nu har motionären icke begärt annat än en valfrihet mellan kronofogden och länsmannen. Vi veta ju, att det finnes flere länsmän inom ett kronofogdedistrikt, och att det sålunda är sannolikt, att, om också kronofogden eller en eller annan länsman är insolvent, en annan länsman kan finnas, som har förtroende och åt hvilken man gerna vill lemna detta uppdrag. Valfrihet af utmättningsman skulle därför utgöra den största säkerheten för den enskilde, och det vore så mycket mera rättvist att lemna den enskilde en sådan valfrihet, som staten för närvarande icke iklädt sig ansvarighet för tjenstemännen, utan den enskilde sjelf får stå risken, om utmättningsmannen icke är vederhäftig och icke kan redovisa de honom anförtrodda medlen. Denna valfrihet är enligt min mening det enda rätta sättet att förekomma sådana olägenheter.

Vidare har lagutskottet anfört, att, om denna valfrihet genomfördes, det blefve nödvändigt att höja kompetensvilkoren för länsmännen och att af dem fordra anskaffande af uppbördsborgens. För min del tror jag icke, att detta skulle vara nödvändigt. Ty den summa, 2,250 kronor tror jag, för hvilken kronofogden skall ställa borgen, är så obetydlig, att den icke spelar någon rol eller erbjuder den ringaste säkerhet för uppbörden. Hur jag ser saken, förefaller det mig, som det rättaste vore att lemna den enskilde tillfälle att sjelf välja mellan kronofogden och länsmannen, och

Angående rätt för länsmän att anställa utmätning m. m. någon höjning af lön och kompetensvilkor för den senare kan jag icke finna vara för ändamålet af behofvet påkallad.

Att framställning hos Konungens befallningshafvande icke göres att få annan än den ordinarie utmätningsmannen förordnad vid dessa förrättningar, är helt naturligt, ty hvem skulle väl göra en sådan framställning? Icke den, som är föremål för utmätningen, och ej heller den, som begärt åtgärden. Hur jag ser saken, kan jag icke finna annat, än att den föreslagna förändringen är önskvärd, och jag är lifligt öfvertygad om, att man bör frångå bestämmelsen, att dessa förrättningar i allmänhet endast få verkställas af kronofogden. Derför förenar jag mig med herr Danielson i hans yrkande om ärendets återremitterande, så att lagutskottet må komma i tillfälle att taga frågan under förnyad bepröfning.

Herr Bromée: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande af talaren på skaraborgsbänken, att det enligt min motion skulle möta hinder för länsmannen att verkställa utmätning, om hos den, hos hvilken utmätning skall ske, ej finnes någon lösegendom, och länsmannen ju skulle ega att utmäta endast sådan egendom. Jag ber därför att få påpeka klämman i min motion, hvilken lyder sålunda: »att 2 § i utsökningslagen den 10 augusti 1877 måtte ändras och erhålla den lydelse, att länsmännen, hvar inom sitt distrikt, må ega rättighet verkställa *utmätning* och försäljning af utmätt lösegendom, då de derom af fordringsegare anlitas.»

Jag har för min del dermed menat, och andra hafva äfven tolkat detta så, att länsmännen skulle ega att utmäta så väl fast som lös egendom, men att försälja endast lös egendom. För öfrigt, och då jag hört, att här i kammaren yrkats återremiss af betänkandet, återtager jag mitt yrkande om bifall till motionen och instämmer med herr Danielson i hans yrkande om återremiss.

Herr Sven Nilsson: Det förefaller mig verkligen litet underligt, att lagutskottet den ena riksdagen efter den andra motsätter sig en så billig reform som den motionären föreslagit. Men jag kan mycket väl förstå, hvarför utskottet år efter år principiellt behandlar frågan på samma sätt. Detta torde ha sin grund deri, att ingen annan än motionären hittills brukat yttra sig till fördel för densamma. Utskottets skäl hafva nästan aldrig i kammaren af flere än motionärerna motsagts. Men jag kan icke neka till, att, då enligt min tanke, fråga icke är om någonting annat än att lemna fordringsegaren rätt att välja mellan kronofogde och länsman för utmätningens verkställande, det icke skulle vara någon synnerligen farlig väg att beträda. Säkert är, att det åtminstone för allmänheten blefve en icke så obetydlig besparing. Ty om kronofogden för att hålla utmätning skall resa öfver hela länsmansdistrikt för att komma in i ett annat, blir kostnaden

ör sådana resor ganska betungande för den, som skall betala den, hvilket alltid blir gäldenären. Jag kan ej heller föreställa mig, att det blefve svårare för en länsman än för kronofogden att skaffa borgen för den lilla summa, kronofogden skall ställa borgen för; jag är viss om, att det icke finnes många länsmän i landet som icke skulle kunna skaffa borgen för ett par, tre tusen kronor, så att från den synpunkten möter ej det ringaste hinder. Och jag kan icke förstå annat, än att om fordringsegaren icke har förtroende för länsmannen, kan han begära kronofogden till utmätningsman. Men fordringsegaren bör dock hafva *rätt* att, om en länsman bor i närheten af honom sjelf, eller i närheten af gäldenären, för att minska kostnaden, begära den länsman, som han icke blott har förtroende till utan som på samma gång blir honom billigast.

*Angående rätt
för länsmän
att anställa
utmätning
m. m.
(Forts.)*

Jag skulle för min del vilja hemställa om skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga. Om den redan är afgjord i Första Kammaren, kan det icke bli annat än en opinionsyttring denna kammare kommer att afgifva. I det fall åter, att Första Kammaren icke afgjort frågan, kan ju ett resultat vinnas redan vid denna riksdag. Jag vill därför hemställa, att kammaren måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i 2 § utsökningslagen den 10 augusti 1877, att länsman må ega rättighet verkställa utmätning och försäljning af utmätt egendom, då han derom af fordringsegare aulitas.

Jag har således tagit bort af motionen orden »inom sitt distrikt» äfvensom ordet »lös» i »lösegendom», emedan jag anser, att om fordringsegaren vill begära en länsman, som bor i annat distrikt än hans eget, bör han ha rättighet att göra det, liksom att länsmannen bör få utmäta äfven fast egendom. Jag anhåller om proposition på detta mitt yrkande.

Häruti instämde herr Svensson från Karlskrona.

Herr Bexell: Jag ville endast biträda motionärens mening och yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Wendt: Jag vill till en början med afseende på tälarens på kristianstadsbänken yttrande, att lagutskottet är efter år afstyrkt motionen, fästa uppmärksamheten på, att utskottets afstyrkande de tre föregående åren utan votering bifallits i denna kammare.

Man önskar, att valfrihet skall lemnas att till exekutor taga antingen länsman eller kronofogde. I detta hänseende ber jag få fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som lätt skulle kunna inträffa.

Länsmannen infinner sig för att verkställa utmätning för *en* fordran, och kronofogden kommer samtidigt för att verkställa utmät-

Angående rättning för en annan. Hvilken skall ha företräde? Dessutom kan för länsmän ju hända, att länsmannen den ena timmen verkställer utmätning, att anställa och kort derefter kommer kronofogden och fullgör samma åliggande utan att bli underrättad om, att utmätning förut skett af utmätning m. m. annan utmättningsman. Och så kommer samma sak att på samma dag utmätas af olika förrättningsmän. Antag vidare, att den förrättningsman, som sist verkställt utmätning och icke egde kännedom om den förra utmätningen, försäljer de utnätta effekterna, utan att den förste utmättningsmannen får kännedom om och när auktionen hålles. När sedan den förste utmättningsmannen infinner sig för att verkställa försäljning, och ingenting finnes att taga, hur skall man då bära sig åt?

Dessa förvecklingar synas mig tillräckligt visa olämpligheten af två förrättningsmän för samma ändamål.

Jag vill icke upprepa hvad som förut sagts till försvar för utskottets förslag, det har talats tillräckligt derom, utan skall in-skränka mig till att yrka bifall till detsamma.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Bromée numera återtagit sitt förut framställda yrkande om bifall till motionen, återstodo följande yrkanden, nemligen 1:o på bifall till utskottets hemställan; 2:o på aflåtande till Kongl. Maj:t af den af Herr Sven Nilsson föreslagna skrifvelse i ämnet; och 3:o på frågans återremiterande till utskottet. Herr talmannen gaf propositioner å hvar och ett af dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan. Votering blef emellertid begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet om återremiss, i enlighet med följande, nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 9, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren återförvisat ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Omröstningen visade 74 ja men 106 nej; och hade kammaren alltså beslutat återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Punkten 2.

Under åberopande af hvad han i en vid sistlidna års riksdag afgifven motion anført, föreslog herr *Bromée* i motionen n:o 67, i hvilken sex ledamöter af Andra Kammaren instämt, »att Riksdagen ville besluta följande ändringar i 55 och 56 §§ utsökningslagen, nemligen i

Angående ändringar i §§ 55 och 56 utsökningslagen.

55 §.

För fordran, som *grundar sig på klar, till betalning förfallen förbindelse, som ock fordran* enligt protokoll öfver offentlig auktion, *hvilken härleder sig från inrop af lösegendom och är till betalning förfallen, må ock, ändå att betalningsskyldighet ej blifvit gäldenären ålagd, utmätning ske, der gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkänner skulden; dock skall utmätningssmannen, innan utmätningen verställas, om erkännandet taga skriftligt bevis, antingen af gäldenären sjelf eller, om han ej kan skrifva eller vill beviset meddela, af två ojäfvige män.*

56 §.

Vill någon erhålla utmätning enligt 55 §, skall skriftlig ansökan jemte *originalfordringsbeviset, der utmätning äskas på grund af sådant, och protokollet vid auktionen eller utdrag deraf, om utmätning skal ske på grund af dessa handlingar, till utmätningssmannen aflemnas.*»

Utskottet hemställde, att icke heller denna motion måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr *Bromée*: Herr talman, mine herrar! Uppmuntrad dels af den framgång min motion i samma syfte förliden riksdag rönt inom denna kammare och dels af uttalanden från allmänheten i min hembygd, dristade jag att å nyo vid denna riksdag förnya motionen. Men olyckligtvis har den nu vunnit lika litet bifall inför lagutskottet, som den gjorde då. Jag kan ej neka till, att utskottet denna gång framlagt något bättre skäl för afslag än förliden riksdag, ty nu har åtminstone utskottet »svarat på tal», som man säger.

Jag skall dock be få påpeka, att utskottet äfven nu använder som skäl för afslaget: *den fara utskottet anser ligga deri, att till utmätningssmannen skulle öfverlemnas pröfningen af den förbindelse, hvarpå utmätningen skulle verkställas, ehuru väl jag aldrig framställt något förslag om någon sådan pröfning.* Jag har nu såsom då föreslagit, att förbindelsen skulle vara utmätningsgild först när gäldenären vid utmätningstillfället vore *närvarande och godkände skulden.* Alltså behöfver den ej pröfvas af utmätningss-

Angående ändringar i §§ 55 och 56 ut-sökningslagen. mannen, lika litet som han behöfver eller kan pröfva en underdomstols eller administrativ myndighets utslag, huru vida det kan ändras eller icke, om det öfverklagas.

(Forts.)

Skulle utmätningssmannen begå fel vid utmätningen, kan ju den, saken rör, i dessa fall, lika som nu ofta sker, få anförda be-svär öfver förrättningen. Utskottets farhågor, att min afsigt med ändringen, som vore ej blott minskande af lagsökningskostnader för gäldenären, utan äfven att genom ökad snabbhet hindra honom från att undanskaffa sina tillgångar, skulle omintetgöras derigenom att gäldenären vid utmätningstillfället hölle sig undan, anser jag väga bra litet och kunna i intet afseende tillmätas mera betydelse än då gäldenären håller sig undan, när han skall del-gifvas lagsökningen efter den nu vanliga proceduren. Kostnaden för kommunikeringen torde väl i de flesta fall ställa sig lika som för besöket att utmäta. För resten är det hvarken det ena eller andra *undantagsfallet* jag ansett kunna förhindras med den föreslagna lagförändringen, utan en förbättring och förenkling i *allmänhet* och för *de allra flesta* utmätningssförrättningarna.

I detta fall torde det lika litet kunna hindras, att i enstaka fall lagen skulle kunna kringgås, likasom man ser, att till och med stränga stadganden i strafflagen kunnat undgå tillämpning mot den, som annars syntts varit hemfallen derunder.

Som jag i min motion hemställt, att utskottet ville, i fall min framställning der vunnit bifall, vidtaga den redaktionsförändring, som i följd deraf kunde synas behöflig, så har det ju varit lätt för utskottet att införa t. ex. den föreskriften, »att då förbindelse lemnas till utmätningssman för verkställighet, skulle han vara skyldig derom i bref underrätta gäldenären t. ex. 14 dagar eller 3 veckor före utmätningssbesöket, hvarigenom »den tidsutdrägt, som onekligen förorsakas genom det ordinarie utsökningssförfarandet» och, enligt utskottets åsigt, »ofta är till fördel för både fordringsegare och gäldenär», lika fördelaktigt fast mycket billigare och enklare kunnat bibehållas.

Att skulder för inrop af lösegendom på auktioner stundom uppgå till ganska betydande belopp, der dyrbar lösegendom samt hästar och kreatur försäljas, anser jag borde varit känt jemväl för lagutskottet. Jag har sjelf många gånger både inkasserat och betalt stora belopp för inrop af lösören.

Hvad till sist utskottet anför, »att den föreslagna lagändringen skulle öppna ett vidsträckt fält för svikliga tillställningar till förfång för tredje man» etc., derpå kan jag endast svara, att det *icke* skulle gå lättare att anställa sådant bedrägeri då, än det nu kan ske. Såsom exempel ber jag få påpeka, att då en gäldenär blifver lagsökt på en ärlig skuld, som han ej vill betala, och då han vet sitt obestånd, har han förut till en god vän gifvit en förbindelse å en fingerad skuld, på hvilken vännen äfven anmodas lagsöka. Emot den riktiga skulden afgifves förklaring med bestri-

dande af krafvet, men den origtiga godkännes. För den senare erhålles då utslag så långt förut, att den förra icke hinner få för-månsrätten bevarad före den senare. Jag anser därför den nuvarande proceduren mera lämplig för den, som vill använda skoj i denna del, än det af mig föreslagna sättet, synnerligast om man till det gamla får lägga stadgandet om s. k. »lösereköp».

Hr talman! Med stöd af hvad jag så väl i motionen som nu haft äran anföra, vågar jag ändock yrka bifall till min motion.

Herr Wester: Den förevarande motionen innehåller enligt min uppfattning en så riktig och väl grundad tanke, att den bör af Riksdagen noga beaktas. Den innehåller ett frö, som, behörigen utveckladt, bör gifva anledning till en välbehöflig lagförändring i motionens syfte. Ganska ofta och ganska allmänt hör man klagas deröfver, att lagsökning, synnerligen då gäldenären bor långt från fordringsegaren, medför betydliga kostnader och besvär, samt ej minst deröfver, att allt för lång tid åtgår för att på rättslig väg utfå en fordran, äfven om denna grundar sig på klar skuldsedel, hvilken gäldenären erkänner, och sådana skuldebref är det, som i de flesta fall äro föremål för exekutiva myndigheters behandling. Om befogenheten af sådana klagomål erkännes — och jag tror, att man i många fall måste göra det — så tager jag för gifvet, att det är båda statsmagternas pligt och åstundan att söka råda bot för sådana olägenheter. Detta kan ske derigenom, att lagsökningsproceduren förenklas och förkortas, så vidt detta nemligen kan låta sig göra, utan att rättssäkerheten äfventyras. Detta åter synes mig kunna ske med hänsyn till hvad ifrågasvarande förslag går ut på. Motionärens förslag åsyftar en sådan ändring i gällande lagbestämmelser, att man för fordran, som grundar sig på klar och till betalning förfallen förbindelse, erhåller utmätning, så vida ej jäf vid utmätningstillfället framställes.

Af motionärens formulering framgår, att densamma åsyftar, att sådan utmätning skulle kunna erhållas för *hvarje* klar och till betalning förfallen förbindelse, men jag anser för min del det för närvarande icke vara rådligt att taga steget så fullt ut. Deremot synes det finnas åtskilliga handlingar och fordringsbevis, på grund af hvilka sådan åtgärd lämpligen borde kunna erhållas, t. ex. accepterade räkningar och de allmänt förekommande enkla, ovilkorliga skuldebrefven. Det kan icke vara lämpligt att här formulera redaktionen af en lagparagraf i sådant syfte, och jag har icke heller förmåga dertill, men, för att blifva rätt förstådd, vill jag nämna hvad för skuldebref jag afser. Jag afser sådana skuldebref, hvarigenom någon förbinder sig att till viss man eller viss man eller ordres eller innehafvaren på bestämd förfallotid eller efter viss uppsägningstid betala visst belopp med viss ränta.

Om en lagförändring kan och bör vidtagas, det är väl beroende derpå, huru vida genom en sådan förändring dels icke

Angående ändringar i §§ 55 och 56 ut-sökningslagen.
(Forts.)

Angående ännu några dringar i §§ 55 och 56 utökningslagen. (Forts.) någons rätt kränkes dels och någons rätt främjas. Här är nu frågan om gäldenär och fordringsegare. Det gifves nog derjemte andra rättsinnehafvare, hvilka lagutskottet äfven antyder, och jag vill längre fram tala om dem, men, jag upprepar det, frågan gäller nu egentligen gäldenär och fordringsegare. Om följaktligen genom nu ifrågasatta ändring gäldenärens rätt icke kränkes, men fordringsegarens rätt främjas, bör noga tagas i öfvervägande om ändringen icke har skäl för sig. Genom de vilkor, som gälla för att få en utmätning verkställd i den ordning, jag nu sagt, eller att utmätningen icke får företagas med mindre gäldenären erkänner skulden, synes det mig ligga i gäldenärens skön att afgöra, huruvida en dylik utmätning får ske eller icke. Vill han icke medgifva en sådan utmätning, så behöfver han blott säga: jag erkänner icke skulden. Han behöfver icke ens uppgifva skäl för sitt bestridande. Denna omständighet bör väl beaktas, ty det kan ju hända, att skulden är fullt riktig, och att man icke har något verkligt skäl att komma från densamma men genom invändningen vill för tillfället undvika utmätning och för sådant ändamål framställa ett jäf, som icke är riktigt. Genom redaktionen i uttrycket, att han icke behöfver annat än godkänna skulden, förfaller för honom nödvändigheten att komma fram med en större eller mindre osanning för att slippa från utmätningen. Han säger endast: jag erkänner icke skulden och är fri från utmätningen.

Vid sådant förhållande kan jag icke se, att gäldenärens rätt kan på något sätt genom en sådan bestämmelse tillfogas någon kränkning, utan denna kommer förr att lända honom till mycken nytta i den händelse han vill, men icke kan, betala skulden utan är tvungen låta det gå till utmätning. Han kan nemligen genom detta förfarande undvika att betala utmätningsskostnaderna. För fordringsegaren medför den ifrågasatta bestämmelsen den fördelen, att han, som är både juridiskt och moraliskt berättigad att på förfallodagen få sin fordran gulden, derigenom inom kortare tid erhåller betalning än som varit fallet, om han måst verkställa lagsökning.

Det är mycket möjligt, att mot detta förslag kunna göras många och vägande inkast. Men hvarken de uttalanden, som vid föregående riksdag, då frågan äfven var före, gjordes mot förslaget, eller de anmärkningar deremot, som finnas i lagutskottets föreliggande betänkande, synas mig vara invändningar af den betydelse, att de böra föranleda till förslagets förkastande.

Jag skall tillåta mig att i korthet bemöta lagutskottets skäl. Lagutskottet säger: — — — — —

»I första rummet möter den betänklighet, att det i de fall, då sådant förfarande påkallades, skulle tillkomma utmätningssmannen att pröfva, huru vida den af sökanden företedda förbindelsen upp-

fyller de vilkor, som enligt förslaget skulle göra densamma utmätningssbar.»

Utskottet hyser sålunda betänkligheter att anförtro åt vederbörande exekutorer pröfningen, huru vida de handlingar, som företes, äro af den beskaffenhet, att utmätning på grund af dem får ske. Men om vi erinra oss de kompetensvilkor, som erfordras för att erhålla kronofogde- och stadsfogdetjenster, finna vi, att man icke har något skäl och knappt rätt att betvifla, det dessa personer icke skulle ega både insigt och erfarenhet samt förmåga att bedöma rättigheten af de handlingar, som kunna läggas till grund för dylik utmätning. Särskildt om de kort men tydligt komme att i lagen beskrivas, blefve en sådan pröfning lätt och enkel. De skulle få att bedöma en accepterad räkning eller ett skuldebref med viss betalningssumma, deri förskrifning skett utan några vilkor, ty hade utfästelsen skett under vilkor, att det eller det skulle uppfyllas, då vore förskrifningen icke längre enkel. Skulle någon gång tvekan uppstå, om utmätning på grund af en handling borde följa eller icke, så inträffade endast det, att utmätningssmannen, om han vore klok och försigtig, förklarade: jag kan icke verkställa utmätning på sådan handling. Följden af dylikt beslut blefve den, att fordringsegaren gjort en resa förgäfves till utmätningssmannen. Denna följd är emellertid icke af beskaffenhet att utgöra något skäl för att förkasta en lag, som i öfvervägande antal fall vore nyttig för allmänheten. Vidare säger utskottet, att det kan inträffa, att gäldenären vid utmätningstillfället håller sig undan och sålunda omintetgör hela förfarandet. Ja, det är sant, sådant kan hända, men liknande inträffar under lifvets alla förhållanden. Vill gäldenären tredskas, är det ulla för fordringsegaren, men följderna blir densamma, om gäldenären kommer och säger: jag erkänner icke skulden. Fordringsegaren kan möjligen få verkliga kostnader, om än icke stora. Man bör dock noga märka, att förslaget icke innehåller ett ovilkorligt stadgande utan endast en rätt för fordringsegaren att använda deri nämnda utväg. Det står honom öppet att hös Konungens befallningshafvande få utslag å sin fordran, om han inser att gäldenären skall krångla på ett eller annat sätt och derigenom göra nu föreslagna åtgärd utan verkan.

Vidare har utskottet mot förslaget invändt följande: »Erfarenheten har ådagalagt, att den tidsutdrägt, som onekligen förorsakas genom det ordinarie utmätningssförfarandet, ofta är till fördel för både fordringsegare och gäldenär. Sedan lagsökningen delgifvits gäldenären, sporrar nemligen denne genom den då tydliga och hotande faran för det störande ingrepp i hans ekonomiska förhållanden, som utmätningen innebär, till lifligare ansträngningar att anskaffa medel till en frivillig uppgörelse, under det han kanske förut, i förhoppning att fordringsegaren icke skall vilja göra sin rätt gällande på sådant sätt, endast låtit

Angående ändringar i §§ 55 och 56 utskottningsslagen.

(Forts.)

Angående ändringar i §§ 55 och 56 utsköningslagen.

(Forts.)

tiden gå utan att vidtaga någon allvarlig åtgärd för förbindelsens fullgörande. Den möjlighet, som sålunda för gäldenären förefinnes att undvika utmätning, skulle genom det nu föreslagna förfarandet omintetgöras, då utmätningssmannen skulle utan vidare förberedelse infinna sig hos gäldenären och verkställa utmätning, hvilken jemväl skulle afse den, på sätt ofvan blifvit antydt, stundom icke obetydliga kostnaden för utmätningssrättningen.»

För så vidt jag kan rätt uppfatta detta yttrande, så visar det den tanke, att man icke skulle genom lagstiftning eller förändring i lag förtaga gäldenären den förmån af tidsutdrägt, som han till följd af nuvarande enligt min mening bristfälliga lagstiftning får åtnjuta.

Då en person åtagit sig att betala ett belopp på en viss dag, så har han skyldighet att fullgöra detta, och fordringsegaren har äfven en lika klar rätt att på den dagen återfå summan. Kunde lagstiftningen blifva fullkomlig, då skulle den verka så, att fordringsegaren finge igen sin fordran på dagen, äfven om gäldenären tredskades, men detta låter sig icke göra, och man kan icke hjälpa att, om gäldenären tredskas eller brister i fullgörande af sina förbindelser, fordringsegaren får vänta. Men icke synes mig detta utgöra skäl att förkasta en lagförändring, på det att gäldenären må bibehållas vid denna förmån af en längre tidsutdrägt, om ens en dylik tidsutdrägt i sjelfva verket kan vara till någon nytta. Det är ju en erkänd regel, att ordentlighet är det första villkoret för välstånd, men under nuvarande förhållanden förledes man att icke vara fullt ordentlig. För mig synes det nyttigast för samhället i sin helhet, om man stiftar sådana lagar, som uppmuntra till ordentlighet i stället för tvärt om, och att *det* låter sig göra visas bäst deraf, att personer, som syssla med vexlar, om hvilka man vet, att de vid ringaste dröjemål medföra en temligen snabb exekution, i de flesta fall äro mycket punktliga i detta afseende. Det må för öfrigt vara härmed huru som helst, så fins det dock intet skäl för en lagstiftning, som fäster afseende vid den förmån, som genom tidsutdrägt kan beredas en försumlig gäldenär.

Utskottet invänder slutligen: »Härtill kommer, att den föreslagna lagändringen skulle öppna ett vidsträckt fält för svikliga tillställningar till förfång för tredje man, i det att genom öfverenskommelse mellan gäldenären och en utmätningssökande förmånsrätt på grund af utmätning lätt skulle kunna obehörigen beredas för en fordran, som till och med kunde vara helt och hållet fingerad.»

Det förutsattes två fall, det ena att en gäldenär vill gynna en fordringsegare med utmätning på en annans bekostnad eller det andra att en gäldenär för att förekomma en fordringsegares rätt att söka utmätning skulle rent af dikta ett skuldebref åt en god vän och säga: »här är skuldebrefvet; gå till kronofogden

och sök utmätning». Hvad det första fallet beträffar eller att gäldenären skulle vilja gynna en fordringsegare, så lär det icke betyda någonting alls, om denna lagändring vidtages eller icke, ty vill gäldenären något dylikt, så är det den lättaste sak i världen för dem att komma öfverens om, att fordringsegaren skall låta lagsöka honom hos Konungens befallningshafvande, som då meddelar utslag, utan att någon människa vet om det. Och för öfrigt, om gäldenären vill vara bedräglig, så fins det så många sätt att gå till väga på, att detta inkast icke torde hafva så stor betydelse. Dessutom kan ju en fordringsegare begagna den i lagen tillåtna rätten att inom en månad efter utmätningen söka gäldenären i konkurs. Om denna lagändring prövas nyttig och nödig, så lär det icke vara någon svårighet att åstadkomma en redigering af paragrafen, som kan befinnas tillfredsställande, och som jag för min del anser den både nyttig och nödig, så hemställer jag, att ärendet måtte återremitteras till lagutskottet, på det att utskottet måtte taga i ompröfning, huruvida icke något kan göras i denna sak.

Angående ändringar i §§ 55 och 56 utsköfningslagen.
(Forts.)

Herr Petersson i Runtorp: Denna lilla fråga synes mycket obetydlig, men jag fruktar för, att den kan komma att medföra större fara, än man vid första påseende kan tro. Både motionären och den siste talaren sade att det skulle gå så lätt för sig, och det tror jag nog också i vissa hänseenden. Men då den siste talaren nämnde, att utmätningssmannen skulle kunna bedöma, om fordran är enkel och rättvis, så tror jag, att detta torde blifva svårare. Han har blott att hålla sig till ordalydelsen af skuldebrevet, men huruvida icke tredje mans rätt då kommer i fråga, det tyckas de glömma. De synas tro, att det icke kan finnas mer än en fordringsegare och att, om gäldenären och fordringsegaren komma öfverens att en sådan handling skall gälla, så har man icke något att säga. Men vi veta alla, att under nuvarande förhållanden så icke är fallet. Det kan finnas sådana gäldenärer, som vilja gynna vissa fordringsegare, och då blir detta det bästa sätt för dem att gå till väga på. För min del tycker jag vi hafva en tillräckligt sorglig erfarenhet af att det fins dåliga personer, som söka undandra fordringsegarnes sina tillgångar, och få de nu en sådan lag till hjälp, så tviflar jag på, att man skall lyckas få ut sin rätt af många. De behöfva ju icke mer än träffa aftal med utmätningssmannen att mötas i skumrasket och verkställa utmätning, som sedan vinner laga kraft, utan att någon vet af det; och när så de andra fordringsegare komma, så är utmätningen oåterkallelig. Akten eder för detta förslag! Jag yrkar afslag derå och att det aldrig mera måtte komma tillbaka, ty mycken fara kan ligga derunder.

Herr Persson i Stallerhult: Oaktadt de föregående talarne sökt vederlägga lagutskottets utlåtande, vill jag dock våga för-

Angående änsöket att yrka bifall till detsamma, samt äfven yttra några ord dringar i §§ till försvar derför.
55 och 56 ut- sökningslagen.
(Forts.)

Tankegången i motionärens förslag är väl att söka nedbringa kostnaden i lagsökningsmål, men jag för min del tror icke, att detta skulle lyckas i många fall, om hans förslag blefve lag. I de flesta fall sköter väl borgenären sjelf om sjelfva lagsökningen på egen hand. Han skaffar sig hos konungens befallningshafvande en resolution på sin fordran och öfverlemnar sedan denna resolution till närmast i orten boende stämningssman för att delgifvas gäldenären, hvilken sedan har åtta à fjorton dagars tid att förklara sig öfver ansökningsmålet. Den redbare gäldenären erkänner nog sin skuld och gör inga invändningar, men han söker under tiden att betala sin skuld för att undvika vidare kostnader. Jag tänker nu särskildt på den gäldenär, som både kan och vill betala, men icke kan göra det just vid det tillfälle, då delgifningen sker. Derest motionärens förslag skulle blifva lag, så komme utmätningssmannen att jemte ett vittne infinna sig hos gäldenären, och om denne då icke genast kunde betala sin skuld, verkställdes utmätning omedelbart, och kort derefter blefve den utmätta egendomen försåld. Mig förefaller kostnaden härför blifva mångdubbelt större än den nuvarande, då gäldenären på vanligt sätt delgifves resolutionen och sedan betalar sin skuld.

Endast detta har jag velat andraga såsom tillägg till lagutskottets utlåtande; och jag tager mig derför friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Smedberg* och *Redelius*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 3.

Bifölls.

§ 6.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 17 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående befrielse från utgifvande till kronan af vissa s. k. skilnadsarrenden.

§ 7.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion angående beviljande åt arrendatorerna af statens domäner af anstånd med erläggande af halfva arrendeafgiften för innevarande år.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *N. Nilsson* i Skärhus väckta motion, n:o 78, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet begärdes ordet af motionären

Herr Nilsson i Skärhus, som yttrade: Då Kongl. Maj:t redan tagit i allvarligt öfvervägande de omständigheter jag med min motion afsett, har jag icke något yrkande att göra.

Utskottet hade dock enligt mitt förmenande bort fästa något afseende dervid, att mitt förslag afsåg anstånd till den 1 november, under det deremot i Kongl. Maj:ts förslag tiden är bestämd till 1 oktober. Ett uppskof i enlighet med mitt förslag hade varit en god sak för arrendatorerna.

Men då Kongl. Maj:t redan vidtagit åtgärder i motionens syfte, vill jag för min del icke göra något yrkande.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa kronans domäner. *Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronans domäner.*

I en inom Andra Kammaren väckt och till statsutskottet remitterad motion (n:o 47), hade herr *G. Erikson* i Myckelgård under åberopande af en i samma ämne vid sistlidet års riksdag väckt motion och de då af honom anförda skäl, föreslagit, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttala önskvärheten deraf, att, innan försäljning af kronans domäner skedde, det måtte undersökas, om icke egendomen kunde fördelas i smärre brukningsdelar, som i så fall borde säljas hvar för sig.

På anförda skäl hemställer utskottet, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herr *H. Andersson* i Bringåsen.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Erikson i Myckelgård: Jag betraktas möjligen såsom onödigt envis, då jag äfven i år framlägger denna motion; men, mine herrar! jag anser den vigtig och därför håller jag i mig. Jag tackade statsutskottet förlidet år för instämmandet i motionens syfte; jag gör det äfven i år, synnerligast som statsutskottet nu med mera eftertryck godkänt i motionen uttalade önskingar. Men detta förargliga »*men*» har äfven i år kommit med, »ty», säger utskottet, »utskottet anser någon särskild åtgärd i förevarande ämne nu icke böra från Riksdagens sida ifrågakomma, helst som utskottet inhemtat, att Kongl. Maj:t jemväl under

Om skrifvelse
till Kongl.
Maj:trörande
sättet för för-
säljning af
vissa af kro-
nans domäner.

senaste året lemnat bifall till vissa kronoegendomars sönderstyckning vid deras försäljning.» Ja, jag vill visst icke bestrida, att sådant möjligen skett, ehuru jag icke känner till något sådant fall från min hemort. Der, liksom i det öfriga Norrland, borde dock delning helst ske, ty domänerna hafva der uppe vida större arealer på mantalet än i mellersta och södra Sverige. I Jemtland finnas cirka 80 boställen, deraf många med 2, 3, 4 å 5,000 tunnlands areal på mantalet. Låt vara, att en del af jorden är dålig; men större delen torde dock ej vara sämre än att den kan fruktbargöras, om den i mindre lotter kommer i arbetsamma händer. Herr Hans Andersson har i sin reservation omnämnt ett par dylika boställen; jag skall här ytterligare nämna ett. Det är nämligen Wällviken vid Storsjön i Jemtland; det har långsträckta, mot sjön sluttande odlingsbara egor, der många familjer skulle kunna hafva sin utkomst, om det blifvit deladt i smärre lotter. Så har emellertid ej skett.

Mig synes det vara en ganska stor skilnad i sak, om domänstyrelsen har rättighet att föreslå delning, eller om den har skyldighet att alltid se till, huruvida sådan delning med fördel kan ske. För att afhjelpa det nu rådande missförhållandet behöfves blott den lilla förändringen i gällande förordning, att värderingsnämnden finge sig ålagdt att alltid tillse, om ej delning kunde verkställas och i så fall afgifva förslag derom.

Det är, såsom jag nyss nämnt, isynnerhet i Norrland, som flertalet för styckning passande domäner förekomma. Jag medger derför, att det kan vara ursäktligt, om flertalet af statsutskottets ledamöter icke känna till, huru det förhåller sig med domänerna deruppe. Från denna landsdel — på sätt och vis omfattande nära hälften af Sverige — sitta ju i statsutskottet från denna kammare endast *en* representant och från den första, om jag minnes rätt, två, hvilka båda emellertid ej äro boende deruppe och således icke varit i tillfälle att på närmare håll skärskåda förhållandena derstädes, som kunna vara ganska olika mot i andra orter. Vid tanken härpå återkommer jag ofrivilligt till frågan om billigheten deri, att tillfällen beredas riksdagsman till kostnadsfria resor å statens jernvägar.

Jag ber alltså att få instämna i hvad min granne, herr Hans Andersson, i sin reservation anför. Jag är namligen förvissad derom, att man genom ett bifall till motionen, det högre försäljningspris oafsedt, som statens domäner skulle betinga, äfven skulle vinna flere andra betydande fördelar. Dels skulle mycken skog blifva bevarad från förödelse, ty de flesta af de till salu utbjudna domänerna inköpas för närvarande af sågverksegare; vidare skulle många dagsverkare, statfolk och familjer i öfrigt blifva sjelfegande jordbrukare, och slutligen skulle ovilkorligen exemplet mana andra jordegare, som nu hafva odlingsbara, men för fåfot liggande stora marker, att äfven i sin mån afsöndra

smärre delar. Derigenom skulle nog många af dem, som nu emigrera, hållas kvar i fosterlandet; ty säkert är, att Sverige ännu har jord nog att föda en dubbelt så stor befolkning som den nuvarande.

Jag kan icke underlåta att nämna, att Första Kammaren nyss haft denna fråga före och dervid åt min motion skänkt så stor uppmärksamhet, att den blifvit föremål för votering. Och vid denna votering har utskottets afstyrkande hemställan endast med 1 rösts majoritet blifvit godkänd.

Jag ber alltså att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion, förvissad derom, att kammaren i konsekvens med fjolårets beslut detta mitt yrkande bifaller.

I detta anförande instämde herrar *Sundberg* i Haparanda by, *Ström, Bromée, Sundberg* i Vexjö, *Redelius, Truedsson, Björck* och *Larsson* i Berga.

Vidare anförde:

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Det är verkligen egendomligt, att den här frågan så ofta återkommer, och att motionärens förslag med sådan värme försvaras gent emot utskottets, då dock utskottets förslag innehåller ungefär allt, hvad motionären vill. Den enda skilnaden mellan utskottets och motionärens ståndpunkt är nemligen den, att han i år liksom i fjol ovilkorligen vill hafva till stånd en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan, under det deremot utskottet anser, att Kongl. Maj:t redan plägar förfara på det sätt, som man enligt motionärens önskan i skrifvelse till Kongl. Maj:t bör förorda.

Utskottet upprepar i år, hvad det yttrade i fjol. »Vid ärendets behandling i statsutskottet sistlidne riksdag», säger det nemligen i sitt utlåtande, »förklarade sig utskottet instämma i motionärens åsigt om önskvärdheten deraf, att de mindre bemedlade samhällsmedlemmarne måste i möjligaste mån beredas ökade tillfällen till förvärfvande af fast egendom.» Redan i fjol uttalade utskottet alltså i denna fråga alldeles samma åsigt, som motionären hyser; men det tillade derpå, att det inhemtat, det Kongl. Maj:t vid derom gjord framställning just förfarit på sätt, som motionären önskat. Och när nu i år utskottet åberopat sitt yttrande i fjol, tillägger det likaledes, att det än vidare inhemtat, det Kongl. Maj:t äfven sedan den tiden förfarit på precis enahanda sätt.

Om motionären eller någon annan i saken intresserad gör framställning om delning af domäner, som skola försäljas, lider det således intet tvifvel, att man kommer att så förfara, då detta befinnes vara för det allmänna gagneligt.

Deremot lär man väl icke kunna stadga — och det vill ju icke ens motionären — att vederbörande vid försäljning af krono-

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronans domäner.

(Forts.)

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronans domäner. domäner ovilkorligen skola stycka dem i smärre lotter, utan måste ju låta saken bero på pröfning i hvarje särskildt fall. Men denna pröfning förefinnes ju redan och har bevisat sig fullt ändamålsenlig och lämplig. Att man sålunda redan plägar förfara på detta sätt, har nu uteslutande varit skälet, hvarför utskottet icke ansett nödigt att besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i en fråga, i hvilken Kongl. Maj:t redan innan motionären väckt sitt förslag tillämpat det förfaringssätt, motionären önskar.

(Forts.)

Vill Riksdagen nödvändigt besluta om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan — ehuru frågan derom för denna gång genom Första Kammarens beslut måste anses förfallen — så fins det naturligtvis inom utskottet icke någon, som vill sätta sig deremot, då ju utskottet i sak hyser alldeles samma uppfattning, som uttalats af motionären. Det är sålunda blott om behöfligheten af en skrifvelse, som utskottet varit af annan åsigt än motionären.

Då så är förhållandet, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Ja, det lär nog icke blifva något annat resultat vid denna riksdag, än hvad utskottet här föreslagit. Men jag vill i alla fall fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att sönderdelningen af domäner vid deras *försäljning* hittills visst icke så genomgående blifvit tillämpad, som motionären här föreslagit. Det har icke heller så praktiserats, att vid domämförsäljningar, afsöndringar verkliga blifvit utförda i alla de fall, der den kunnat låta sig göra utan olägenhet för egendomen och till nytta för staten. Afsöndringar vid försäljning af kronodomäner har endast egt rum under de sista åren, då vederbörande uppskattningsmän gjort framställning derom, att vissa delar af någon egendom skulle få afsöndras och särskildt fränskiljas. Men detta har visst icke varit någon allmän regel i alla delar i landet. Det skulle därför hafva varit synnerligen önskvärdt, om det, som utskottet här uttalat i sin motivering, blifvit af Riksdagen godkänt under form af en skrifvelse till Kongl. Maj:t, så att vederbörande kunnat få veta, hvad Riksdagen i detta afseende tänker.

Jag skulle till och med önskat, att man gått än längre än motionären föreslagit, så att Riksdagen äfven uttalade sig för önskvärdheten af, att vid *utarrendering* af kronans domäner tillfälle kunde beredas till afsöndring af smärre lotter, som bättre skulle lämpa sig för försäljning såsom sjelfständiga fastigheter, än att bibehållas tillsammans med den större egendomen.

Jag har varit med om uppskattningen af årliga arrendet för åtskilliga af statens domäner och har dervid funnit, att vid t. ex. en järnvägsstation en stor del torplägenheter funnos, som, efter hvad jag skulle tro, mycket mera skulle lämpat sig för försäljning än bortarrendering i sammanhang med den större egendomen. Dessa torpare hafva vanligen under äldre bestämmelser

uppfört ganska kostbara byggnader på en af arrendatorn anvisad tomt. Vid sådana lägenheter, som enligt nu gällande bestämmelser icke kunna försäljas, bestämmes nu en årlig afgift som skall till arrendatorn erläggas, men för hvilken arrendatorn ansvarar. Emellertid skulle staten helt säkert förtjena icke obetydliga summor, om sådana lägenheter vid ny utarrendering af bostället kunde afsöndras och försäljas, isynnerhet som dessa för arrendatorn icke äro till någon den ringaste nytta, utan snarare skada. Många fall förekomma då kronodomäner hafva vid den lagliga delningen fått flera skiften. Åtskilliga af dessa ligga ofta så långt aflägsset från hvarandra, och äro så obetydliga, att arrendatorn ej deraf har något synnerligt gagn; om äfven sådana skiften kunde vid boställets utarrendering, afsöndras och säljas, skulle det obestriddigen blifva till fördel för staten.

Något sådant har emellertid motionären nu icke ifrågasatt, och man kan sålunda icke nu göra någon framställning derom. Men om Kongl. Maj:t tar den af motionären föreslagna frågan i öfvervägande, så skulle jag önska, att Kongl. Maj:t äfven ville vidtaga åtgärder i den riktningen, att vid bortarrendering af sådana kronoegendomar, som framdeles blifva till utarrende lediga, från dem måtte kunna afsöndras sådana mindre lotter, hvarom jag nu meddelat upplysning.

Jag föreställer mig, att Kongl. Maj:t, efter den motivering som utskottet gifvit i sitt betänkande, skall söka gå så långt som möjligt i den riktning, som såväl motionären som jag äsyftar. Och emedan jag sympatiserar med hans motion, skall jag be att få yrka bifall till densamma, ehuru jag föreställer mig, att Kongl. Maj:t i alla fall skall taga frågan under allvarligt begrundande, om än utskottets förslag bifalles.

Herr Danielson: Vid denna motions behandling i statsutskottet fick jag det intrycket, att statsutskottet i allmänhet var mycket välvilligt stämmt mot motionärens förslag; såsom herrarne se, framträder också detta i motiveringen. Jag tror emellertid, att det icke behöfves synnerligen mycket för att nå det mål motionen afser. Det behöfves endast, att Kongl. Maj:t tager ärendet i öfvervägande och ålägger domänintendenterna att redan vid uppgörandet af förslag till försäljning taga i betraktande möjligheten af att kunna dela egendomarne i mindre lotter. Jag tror, att om Kongl. Maj:t på det sättet tager frågan i skärskådande och affattar sådana bestämmelser, kan derigenom möjlighet beredas för dem, som så önska, att få köpa hvad som kan vara lämpligt att sälja i mindre delar. Derjemte tror jag, att framställningar om sådana önsknings kunde ske redan vid värderingen, så att intresserade personer, vare sig arrendatorer eller sådana, som önskade köpa mindre lotter, kunde anmäla sig hos värderingsmännen, på det att dessa redan från början — liksom sedermera

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronodomäner.

(Forts.)

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronans domäner. domänstyrelsen och slutligen Kongl. Maj:t — toge denna fråga under behandling. Blefve saken så afgjord, tror jag, att motionären vunne hvad han åsyftar och hvad säkerligen alla önska. Jag vill därför, under yrkande om bifall till utskottets förslag, uttala min förhoppning, att Kongl. Maj:t egnar denna fråga uppmärksamhet i sådant syfte.

(Forts.)

Herr Lasse Jönsson: Inom utskottet uttalade jag den åsigten, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t i förevarande ämne skulle hafva större verkan än ett blott instämmande i motionens syfte, såsom i motiveringen är uttaladt. Det är ju klart, att det är af större värde, om Riksdagen i en skrifvelse till Kongl. Maj:t uttryckligen tillkännagifver sin önskan, än om vi endast här uttala våra sympatier för motionens syfte, då ju motionären och reservanten visat, att icke alltid det göres, som kunde göras. Jag har visserligen icke reserverat mig mot utskottets hemställan, men jag gjorde dock inom utskottet ett formligt yrkande på bifall till motionen; derigenom skulle ju vida tydligare blifva uttaladt hvad de fleste här synas vara ense om. Det är nemligen så som herr Sven Nilsson sade, att, om synemännen finge sig ålagdt att tillse, huruvida en delning lämpligen kunde ske, och de sedan afgåfve förslag derom till domänstyrelsen eller Kongl. Maj:t, kunde en sönderstyckning möjligen komma att ega rum. Om de deremot, utan att tänka på de fördelar, som kunde vinnas för staten genom egendomens delning i mindre brukningsdelar, helt hastigt göra ifrån sig saken — i synnerhet som åtskilliga lägenheter, t. ex. utmarker och dylikt, kunna ligga ganska långt från sjelfva hufvudgården — då kommer ingen delning till stånd. Jag anser således, att en skrifvelse i ämnet borde afåtas till Kongl. Maj:t, och yrkar därför bifall till motionärens förslag.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman! Mine herrar! Jag vet icke, huru man går till väga öfver allt i vårt land vid värderingen af ifrågavarande statsdomäner. Men åtminstone inom det län, der jag deltagit i den förberedande uppskattningen af dylika egendomar, har man gått så till väga, att der delar af en egendom lämpat sig för särskild försäljning, man redan vid uppskattningen gjort den hemställan, att vid den blifvande försäljningen, för så vidt en sådan komme till stånd, hvilket såsom bekant är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning i vissa fall, nemligen i södra delarne af landet, der egendomen lemna mellan 200 och 400 kronors inkomst, egendomen måtte utbjudas på sätt här är i motionen föreslaget. Och jag vet, att vederbörande hafva fäst afseende vid en sådan hemställan af uppskattningsmännen.

Vid sådant förhållande har jag ansett, att, huru bebjertansvärdt motionärens förslag än må vara, en särskild skrifvelse i

ämnet till Kongl. Maj:t dock vore öfverflödig. Jag har därför också biträdt det slut, till hvilket utskottet kommit.

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för försäljning af vissa af kronans domäner.
(Forts.)

Herr Erikson i Myckelgård: Jag ber endast få säga, att herr Lasse Jönsson rätt uppfattat saken, då han yttrade, att det icke är detsamma, om den der uppskattningen kan ske på anmälan af intresserade, eller om det uttryckligen stadgas, att innan värderingen sker, en besigtning ovilkorligen skall ega rum till utrönande af, huruvida den ifrågavarande egendomen kan delas.

Jag kan derjemte icke annat än begagna tillfället för att ytterligare påpeka för kammaren, att när Första Kammaren så när som på en röst bifallit min motion, det naturligtvis komme att ligga mera kraft i ett bifall från denna kammare till min motion. Jag yrkar således fortfarande bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden som derunder förekommit gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i utlåtandet n:o 19, bifaller den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Röstsedlarne uppräknades och visade 103 ja mot 86 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 9.

Föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter bergsmannen Per Gustaf Bergström.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr *C. Wählin* väckta motion n:o 11, hade föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del medgifva, att kronans rätt till danaarf efter bergsmannen Per Gustaf Bergström vid Gudmundtorpet i Sala stads egor finge eftergifvas till förmån för hans enka Johanna Christina Andersdotter; men hemställde utskottet, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Ordet begärdes af motionären

Herr Wählin, som anförde: Då statsutskottet utan meningskiljaktighet hemställt att den motion, hvarom nu är fråga, måtte lemnas utan afseende, vågar jag ej hoppas på bifall till motionen, men jag tillåter mig dock erinra att Riksdagen förut bifallit enskild motionärs framställning om efterskänkande af kronans rätt till danaarf, äfven om detta icke blifvit genom domstols beslut kronan tilldömdt.

Så skedde t. ex. vid 1878 års riksdag i fråga om danaarf efter enkan Sara Lisa Danielsdotter från Stensryd i Jönköpings län. I sitt utlåtande härom åberopade dåvarande statsutskottet den praxis, som tillförene vunnit tillämpning vid behandling af frågor utaf liknande beskaffenhet.

Herr talman! Jag har icke något yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 och 13 §§ i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885.

§ 11.

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

Skedde föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 11 i anledning af väckt förslag om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

Med föranledande af en af justitieombudsmannen i hans till innevarande riksdag afgifna embetsberättelse i ämnet gjord framställning hemställde utskottet i föreliggande utlåtande, att Riksdagen ville i skrifvelse till Konungen anhålla, att i 3 § af förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 måtte införas bestämmelser om lösen för gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år, efter sådan grund, att, beträffande gravationsbevis för hemman, hemmansdel eller lägenhet *på landet*, den

i hvarje särskildt fall i 2:dra afdelningen lit. a) för sådant bevis bestämda lösen förhöjes med en tiondedel för hvarje år utöfver tio, hvilket beviset omfattar, äfvensom att i förhållande härtill de i 1:sta afdelningen lit. a) såsom lösen för gravationsbevis angående fastighet i stad fastställda särskilda belopp jemväl varda förhöjda.

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.
(Forts.)

Reservation emot denna utskottets hemställan hade anmälts af herrar *A. Lilienberg, Smedberg, H. Andersson* i Nöbbelöf och *C. Persson* i Stallerhult; och anförde nu:

Herr Smedberg: Som herrarne finna af den vid betänkandet fogade reservation har jag jemte flere ledamöter från denna kammare inom utskottet varit af en från pluraliteten inom detsamma skiljaktig åsigt, bestående deri att, då lagutskottet föreslår, att den bestämda lösen för gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år, skall förhöjas med en tiondedel för hvarje år utöfver tio, hvilket beviset omfattar, så hafva deremot vi reserverat velat fixera lösen för sådana bevis, omfattande tio år, som förflutit näst före det beviset utfärdas och derutöfver beträffande in-teckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan för-mån af fast egendom samt servitutsaftal, tiden från början af år 1876. Skulle lagutskottets förslag blifva lag, så kommer denna lösen att stiga för hvarje år. Den har redan nu stigit till 2 kronor 25 öre, och den kommer att stiga årligen, så att den efter 10 à 15 år blir nästan odrägligt hög för dem, som nödgas erlägga densamma. Jag tror, att vederbörande domhafvande skulle finna sig fullt belättna med 75 öre för utgifvande af ett bevis från fastighets- eller in-teckningsboken, angående så beskaffade in-teckningar, hvilka, sedan de blifvit i nämnda bok införda, ej behöfva förnyas. Äro dylika in-teckningar icke införda i denna bok, förloras in-teckningsrätten — och domaren, behöfver således, icke granska äldre in-teckningsprotokoll, utan allenast egendomens upplägg i fastighets- eller in-teckningsboken. Skulle han emellertid befara, att någon misskrifning der egt rum i afseende på hemmantal, nummer och så vidare, så är det ganska lätt att slå upp den § i in-teckningsprotokollet, der nyttjanderättsin-teckningen är införd, för att vinna erforderlig kontroll. Han kan således i regel med trygghet utfärda ett dylikt bevis enligt upplägget i in-teckningsboken.

Af nu anförda skäl skulle jag därför velat yrka bifall till vår reservation; men då jag hör, att Första Kammaren återremitterat betänkandet, så inskränker jag mig till att för närvarande yrka återremiss till lagutskottet.

Herr Redelius: Jag ber att få nämna, att hufvudanledningen, hvarföre utskottets betänkande blifvit sådant detsamma nu

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.
(Forts.)

föreligger, har varit den, att in-teckningsboken icke har vitsord, och att vid sådant förhållande domaren icke kan försvara sig med, att han utfärdat ett gravationsbevis på grund af anteckningarna å denna bok, utan är nödsakad att härom följa in-teckningsprotokollen vid äfventyr att få ansvara för den förlust, som kan uppstå genom ett felaktigt gravationsbevis.

För öfrigt vill jag beträffande frågan om sjelfva lösen instämma med herr Smedberg deri, att, om man finge nöja sig med endast en afskrift från in-teckningsboken, den föreslagna lösen vore tillräcklig, men förhållandet blir något annat, om domaren vid utfärdandet af ett gravationsbevis måste granska och genomgå in-teckningsprotokollen.

Dessutom torde kammaren finna hvilka svårigheter som uppkommit i följd af lagens förändrade bestämmelser om in-tecknings förnyelse, hvilka bestämmelser jemväl torde tariffva någon omredigering.

Herr A. Waldenström: Det kan icke annat än vara tillfredsställande för mig, som för 2 år sedan i en motion fäste Riksdagens uppmärksamhet på de oegentligheter, hvartill expeditionstaxan angående lösen för gravationsbevis gafve anledning, att denna fråga nu genom justitieombudsmannen gjorts till föremål för förnyad pröfning af Riksdagen; men lika litet som den förste talaren kan jag finna mig tillfredsstäld med det slut, hvartill utskottet i denna fråga kommit. Om utskottets förslag antages, så blir deraf en följd att lösen för gravationsbevis kommer att stiga år från år, att den lösen, som nu utgår för gravationsbevis, omfattande tio år, kommer att om fem år blifva jemnt fördubblad samt att någon begränsning af lösen icke inträder förr än lägsta lösen uppgått till tio kronor. Lägges nu härtill stämpelafgiften, som för närvarande utgår med samma belopp som lösen, så hemställer jag huruvida det kan vara skäligen att pålägga fastighetsegarne, särskildt de små, hvilkas fastigheter ofta ega ett mycket ringa värde så höga afgifter för gravationsbevis. För min del kan jag icke finna annat än att detta skulle vara i högsta grad obilligt. Jag nämnde nyss, att enligt utskottets förslag lösen för gravationsbevis komme att ökas år från år och således blifva olika hvarje år, och af justitieombudsmannens embetsberättelse hafva herrarne sett, att praxis på många ställen gå i samna riktning vid beräkningen af lösen för gravationsbevis som omfatta en tid af mer än tio år. Jag vågar visserligen för min del påstå, att denna praxis är fullt förenlig med de nu befintliga ofullständiga bestämmelserna i expeditionstaxan, men denna praxis måste jag dock anse i högsta grad oegentlig och innebära ett missförhållande, som bör så fort ske kan rättas, och icke såsom utskottet i frågasätter, påbjudas att gälla till framtida efterrättelse. Det enda skäl, utskottet anfört för sin hemställan är

att enligt utskottets förmenande domaren skulle vara nödsakad för att kunna utfärda ett i fråga om nyttjande rättsinteckningar, fullständigt och tillförlitligt gravationsbevis genomgå *inteckningsprotokollen* icke blott för de tio sistförflutna åren utan äfven för tiden derförut intill den 1 januari 1876, och då således, menar utskottet, domarens besvär för hvarje år ökas med att blad för blad genomgå en hel årgång af inteckningsprotokollet, så kan en ersättning för detta besvär af 15 öre icke vara för hög. Ja, om det vore så, som utskottet sagt, så skulle äfven jag anse den nämnda ersättningen vara väl behöflig, men efter mitt omdöme är lagutskottets uppfattning helt och hållet stridande mot inteckningslagen. Förslaget till denna lag utarbetades af lagbyrån, som hemställde, att inteckning för nyttjanderätt, som beviljades *sedan* nämnda förordning trädte i kraft; skulle gälla utan förnyelse, och att äldre nyttjanderättsinteckning, skulle, vid påföljd att inteckningen eljest förfölle, en gång förnyas inom den tid och i den ordning, som vore stadgad angående inteckning för fordrau, men sedan vara gällande utan vidare förnyelse.

Om detta förslag blifvit lag, så hade lagutskottet haft rätt i sitt antagande att domaren vid utfärdandet af gravationsbevis måste granska inteckningsprotokollen till den 1 januari 1876. Men vid lagförslagets granskning inom högsta domstolen anmärktes just detta af åtskilliga justitieråd såsom en så stor olägenhet, att de hufvudsakligen på grund deraf afstyrkte förslagets antagande i denna del.

Denna anmärkning föranledde dåvarande justitiestatsministern att vidtaga den ändring i lagbyråns förslag, att vid bestämmelsen att inteckning för nyttjanderätt skulle gälla utan förnyelse, fästades det uttryckliga vilkor att inteckningen blifvit i inteckningsboken införd, hvilket enligt såväl ordalydelsen som justitiestatsministerns yttrande till statsrådsprotokollet vid lagförslagets föredragning inför Kongl. Maj:t icke rimligen kan på annat sätt förstås än att en inteckning för nyttjanderätt, som förnyas utan att blifva i inteckningsboken införd, skall intill dess sådant skett i vanlig ordning åter förnyas. En inteckning för nyttjanderätt måste således för att kunna anses gällande återfinnas antingen i protokollen för de sista tio åren, eller också i inteckningsboken, hvaraf följer att domaren för att utfärda ett äfven i afseende å nyttjanderättsinteckningarne fullständigt gravationsbevis icke behöfva granska protokollen för mera än tio år.

Då, på grund af hvad jag nu anfört jag anser lagutskottet uppfattning af inteckningslagen strida icke blott mot lagens ordalydelse, utan äfven mot dess anda och mening, och utskottets hemställan snart nog skulle leda derhän, att afgiften för gravationsbevis blefve oskäligt betungande, så yrkar jag afslag å samma hemställan. Hvad åter angår det sätt att lösa denna fråga, som justitieombudsmannen framställt, så anser jag detsamma vara

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

(Forts.)

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis. ganska antagligt; men då Första Kammaren återremitterat betänkandet, så skall icke framställa något yrkande, om bifall till nämnda framställning utan förenar mig med herr Smedberg i hans yrkande om återremiss.

(Forts.)

Herr Redelius: Jag skall be att få fråga den näst föregående talaren, huru han skulle döma i följande fall. En inteckning är sökt och beviljad, men domaren har underlåtit att härom göra anteckning i inteckningsboken. Om han sedermera utfärdar ett gravationsbevis med förbiseende af nämnda inteckning och förlust till följd deraf uppstår, så frågas: hvem skall ersätta förlusten? Männe icke domaren? Ty inteckningsboken har icke vitsord.

Herr A. Waldenström: Jag måste i mitt förra anförande hafva uttryckt mig otydligt, ty jag anser mig redan hafva svarat på den fråga, som herr Redelius framställt. Den ändring, som justitiestatsministern gjorde i lagbyråns förslag, i det han till bestämmelsen, att inteckning utan förnyelse skall vara giltig, tillade: »så vida den blifvit behörigen införd i inteckningsboken», kan icke på annat sätt förstås än att inteckningen måste fortfarande förnyas till dess införingen skett; och uppenbart är, om detta försummas att domaren får för denna liksom för annan försummelse i embetet icke blott stånda kriminelt ansvar, utan äfven godtgöra den skada, som genom försummelsen kan uppstå.

Herr Wendt: Det är med anledning af herr Waldenströms yttrande, att fastighetsboken skall hafva vitsord framför inteckningsprotokollen, som jag skall be att få säga några ord.

Inom utskottet har blifvit upplyst, att det vid ett tillfälle händt, att en äldre nyttjanderättsinteckning inlemnades till domstol för förnyelse. Detta antecknades i rättens protokoll och handlingen försågs med bevis, att förnyelse egt rum. Men genom någon ödets nyck kom icke denna förnyelse in i inteckningsboken. Det frågas då: är den inteckningen förnyad eller icke? Efter den mening, att fastighetsboken skall hafva absolut vitsord, är den det icke, men handlingen och protokollen visa annat.

Ehuru jag varit med om utskottets förslag, vill jag nu icke påyrka bifall till det samma, då det redan af Första Kammaren återremitterats till utskottet. Jag har för min del ingenting emot en återremiss.

Herr A. Waldenström: Endast några få ord med anledning af herr Wendts yttrande. Detta yttrande må gälla hvad det kan som en kritik af den nuvarande lagen, jag lemnar derhän, om denna kritik är befogad, men om lagen är bristfällig, så kan jag icke finna, att man därför får tolka den i strid ej

blott mot ordalydelsen, utan äfven mot andan och meningen, hvilket man otvifvelaktigt gör, om man drifver den åsigt, som af herr Wendt blifvit uttalad, nemligen att en inteckning för nyttjanderätt skall gälla utan förnyelse, äfven om den icke blifvit införd i inteckningsboken, ehuru lagen uttryckligen stadgar det vilkor för dess giltighet, att den blifvit i denna bok införd. Dessutom skall jag be att få erinra, att inteckningslagen föreskrifver att å hvarje protokollsutdrag, som i inteckningsärendet af rätten utfärdas, skall tecknas afskrift af hvad i ärendet förekommer uti inteckningsboken. Innehafvaren af inteckningen kan således sjelf förvissa sig om, huruvida införingen blifvit behörigen verkställd och derefter bedöma, om inteckningen bör vidare förnyas eller icke.

Om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

(Forts.)

Herr Wendt: Jag ber endast att få tillägga, att just det vilkor, som herr Waldenström omnämnt, nemligen att afskrift ur inteckningsboken skall finnas i protokollsutdraget, var i det fall, jag tagit mig friheten relatera, uppfyllt, ehuru någon anteckning i sjelfva boken ej förekom.

Herr C. Persson i Stallerhult: Reservanterna — till hvilka jag hörer — har ej kunnat biträda vare sig justitieombudsmannens eller lagutskottets förslag. Deraf att justitieombudsmannens förslag innehåller, att ett gravationsbevis för 10 år och deröfver skall lösas med 2 kronor 25 öre, kan man finna, att äfven ett sådant bevis för 10 år, som nu kostar 1 krona 50 öre, skulle erhålla förhöjd lösen, och derom har jag ej kunnat vara med. Justitieombudsmannens resonement går ut på, att numera ingen kan vara belåten med gravationsbevis för endast 10 år, men detta antagande är origtigt. Ty den, som har gravationsbevis utfärdadt för 10 år från och med år 1876, men önskar ett nytt, läser väl icke behöfva lösa ett gravationsbevis omfattande tiden ända tillbaka till 1876, utan blott till den tid, då det föregående är utfärdadt. Skulle nu justitieombudsmannens förslag antagas, så finge man erlægga 75 öre mer för ett gravationsbevis för 10 år.

Hvad beträffar lagutskottets förslag, så skulle enligt det samma lösen för gravationsbevis för hvarje år ökas med $\frac{1}{10}$ af det nuvarande beloppet för gravationsbevis för 10 år, och då denna ökning är obegränsad, så skulle man till exempel om 35 år för ett bevis, som nu kostar 1 krona 50 öre, få betala 7 kronor 50 öre, under det den store godsegaren, hvars jord stundom är af mycket olika natur, får lösa sitt med endast 10 kronor. En sådan olikhet i beskattning kan jag för min del ej vara med om, och jag ber därför att få, med anslutning till herr Waldenströms anförande, yrka återremiss.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen proposition först på bifall till utskottets hemställan

och derefter på återremiss; och beslöt kammaren återförvisa detta ärende till utskottet.

§ 12.

*Om ändring
i gällande
prestvals-
förrordning.*

Slutligen förekom till behandling lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883.

Motionären, ledamoten af Andra Kammaren herr *A. Sundström*, hade föreslagit, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af sådan förändring af lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883, att konsistoriella pastorat, hvad angår rättigheten att kalla fjerde profpredikant, i allo varda likställda med de regala pastoraten, eller att 27 § 3 mom. i nämnda lag måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Har vid sådan omröstning mer än hälften af de i omröstningen deltagande förenat sig att till fjerde profpredikant begära samma prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.»

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall, men hade emot denna utskottets hemställan reservation anmält af herrar *A. Lilienberg*, *H. Claëson*, *J. Pehrsson*, *J. Kerfstedt*, *J. Smedberg* och *A. Göransson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionärens framställning.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr G. Berg: Den nya lagen angående tillsättande af presterliga tjänster helsades i allmänhet med mycken glädje uti vårt land, och anledningen härtill var måhända i icke så ringa mån just den omständigheten, att genom denna lag bereddes en möjlighet för de konsistoriella pastoraten att tillkalla fjerde profpredikant. Man hade så länge som minnet gick tillbaka insett olägenheten och obilligheten uti det gamla stadgandet, som för de konsistoriella pastoraten uteslöt all utsigt och all möjlighet att få välja mellan andra än de personer, som konsistoriet uppsatt på sitt förslag, ganska ofta kanske endast med hänsyn till ancienniteten bland de sökande. Men då denna förändring tillkom, så skedde det på grund af en kompromiss, som kanske icke i främsta rummet tog hänsyn till sakens egen innebörd, utan sökte jemka mellan de olika åskådningssätten. Å ena sidan stod det gamla åskådningssättet, som ville bibehålla det gamla förhållandet angående tillsättande af dessa konsistoriella pastorer, och å andra sidan framträdde församlingens kraf på inflytande vid valen af sina pastorer. Och resultatet af förändringen blef därför också mindre tillfredsställande. Resultatet blef nemligen det, som mo-

tionären mycket riktigt anmärkt: tillåtelsen att kalla fjerde profpredikant blef mera illusorisk än verklig. För att beslut om tillkallande af fjerde profpredikant skulle anses fattadt, skulle det nemligen bero på pluralitet af de valberättigade inom församlingen, under det att i de regala pastoraten beslutet är beroende endast på pluralitet af de vid valet tillstädeskomne. Utskottet söker förklara dessa bestämmelser dermed, att beslutet uti nu förevarande fall bör vara ett uttryck af mer allmän öfvertygelse inom pastoratet. Men jag tager mig friheten fråga, om icke, derest församlingen med mer än hälften af de afgifna rösterna, ja kanske med alla afgifna röster, besluter att kalla fjerde profpredikant, detta beslut verkligen bör anses vara ett uttryck för en mera allmän önskan inom pastoratet. Hvem är det man eljest tar hänsyn till, då man fordrar denna större majoritet? Jo, det är icke till dem, som infunnit sig på frågodagen, utan till dem, som uteblifvit derifrån, som sålunda visat sitt bristande intresse för saken. Till de likgiltiga och indifferentia, till dem, som kanske öfva gudstjenst under helt andra former än statskyrkan, eller möjligen sakna all känsla för det religiösa lifvet; med ett ord till alla, som uteblifvit på frågodagen. Jag tror och är fullkomligt öfvertygad att, om man här inskränker fordringarne till mer än hälften af de afgifna rösterna, så har man förvissat sig derom, att beslutet verkligen utgör ett uttryck för den allmänna öfvertygelsen inom pastoratet. Man bör äfven komma ihåg, att man på frågodagen icke får uppträda genom fullmakt, utan måste personligen vara tillstädes; och detta är en omständighet, som gör det ännu svårare att åstadkomma den stora majoriteten af » $\frac{2}{3}$ » af församlingens hela röstetal.

Herr talman! På dessa grunder tager jag mig friheten yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Svensson i Karlskrona instämde häruti.

Herr Sundström yttrade: Då jag i min motion begärde så liten och billig förändring i lagen om tillsättning af presterliga tjänster af den 26 oktober 1883, nemligen endast en sådan förändring, att vid frågodag för kallande af fjerde profpredikant i konsistoriella pastorat pluralitet vore möjlig att ernå, förestälde jag mig, att denna lilla förändring skulle af utskottet bifallas, men då så ej skett är det mig likväl en tillfredsställelse, att 6 reservanter ansett min motion hafva bort tillstyrkas.

Jag kan ej finna, att någon olägenhet för kyrkan skulle uppstå om mitt förslag bifölles, utan skulle derigenom stor ovilja förekommas.

Det är mycket obehagligt för en församling då de prester, som uppföras å förslag, icke tillfredsställa församlingen, utan nästan alla röstberättigade önska kalla fjerde profpredikant. Men

*Om ändring
i gällande
prestvals-
förordning.*
(Forts.)

lagen är sådan, att i de flesta fall det är rent af omöjligt ernå pluralitet.

Skulle i någon församling en olämplig prest kallas till fjerde profpredikant, så skedde ingen fara dermed, då Konungen enligt samma lag, eger utnämningrätten, hvadan jag föreställer mig, att den lämpligaste och skickligaste blefve utnämnd i de fall, då församlingarne icke förstått sitt samma bästa.

På grund häraf yrkar jag bifall till motionen, oaktadt Första Kammaren afslagit densamma, dock med den ringa pluraliteten af 12 röster.

Herr Smedberg: Jag har, såsom synes af reservationen, icke biträdt den hemställan, hvarom pluraliteten i lagutskottet förenat sig, och jag skall inskränka mig till att endast yrka bifall till reservationen, hufvudsakligen på de skäl, som blifvit anförda af herr Berg samt af den siste talaren, och hvilka skäl jag icke behöfver upprepa, man bör erinra sig, att vid frågodagsförrättningen ingen får rösta på grund af fullmägt utan att alla de, som vilja kalla fjerde profpredikant, skola personligen afgifva sina röster. Men det kan medföra många olägenheter, att mer än halfva antalet af de i röstlängden upptagna röstegare skola personligen infinna sig, synnerligast i vidsträckta pastorat. Jag kan icke heller inse, hvarför det i förevarande fall skulle göras skilnad på konsistoriella och regala pastorat; man bör ju söka åstadkomma enhet och jemlikhet i all lagstiftning och att likhet inför lagen äfven i detta fall tillerkännas alla medborgare, och jag ber därför att få yrka bifall till motionen och afslag å lagutskottets hemställan.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Denna frågas bedömande beror väsentligen på uppfattningen af nyttan eller fördelen för en församling att hafva rätt att kalla fjerde profpredikant. Det kan väl under nuvarande förhållanden understundom vara en fördel för församlingarne att få kalla fjerde profpredikant, men jag tror icke, att denna fördel blefve större derigenom, att lagen ändrades i den riktning, motionären föreslagit. Visserligen skulle jag kunna för egen del vara temligen likgiltig härför, men jag vet flere exempel på, att församlingen fått ångra, att den kallat fjerde profpredikant. Icke sällan har det inträffat att inom en församling tjenstgjort en yngre prestman, som gjort sig väl känd inom församlingen och blifvit kallad till fjerde profpredikant med tillräcklig majoritet. Nu veta herrarne, att, om ett konsistorielt pastorat kallar fjerde profpredikant, samma förhållande inträder, som i regala pastorat, nemligen att konungen utnämner, och det har då inträffat i fall, som jag nyss nämnde, att församlingen alldeles icke fått till pastor den, som kallats till fjerde profpredikant, utan i stället en person, som församlingen på inga vilkor velat hafva. Det hade i sådana fall varit fördelaktigare för församlingen att välja

inom förslaget den, som församlingen kunnat nöjas med, än att kalla fjerde profpredikant och få en annan, som församlingen alls ej velat ha. Uppfattningen om fördelarne härutinnan kan sålunda vara ganska olika och derpå beror väsentligen också, om motionen skall bifallas eller icke. För närvarande finnes dock redan en möjlighet att kalla fjerde profpredikant, och jag tror för min del icke att fördelarne af ett bifall till motionen blefve så stora, som motionären tänkt sig. Men vill kammaren bifalla förslaget, så är det icke mig emot. Då emellertid Första Kammaren redan bifallit utskottets hemställan och afslagit motionen, och förslaget således för denna gång fallit, anhåller jag, att äfven denna kammare måtte bifalla utskottets hemställan.

*Om ändring
i gällande
prestvals-
förordning.*

(Forts.)

Herr Redelius: Då jag varit med om det slut, hvartill utskottet kommit, torde jag böra med några ord bemöta de invändningar, som här framstälts emot samma hemställan. Först ber jag få rätta ett misstag, hvartill den förste ärade talaren gjorde sig skyldig, då han påstod att det erfordrades, att två tredjedelar af alla de röstberättigade i en församling förenade sig för att kunna kalla fjerde profpredikant. Men det är icke så: Dertill erfordras blott mer än hälften, t. ex. om jag antager, att i en församling finnas 100 röstberättigade, så erfordras endast, att 51 uttala en önskan i denna riktning. Jag tror äfven att den förste talaren gjorde sig skyldig till en missuppfattning, då han sade, att lagen, sådan den är, tager hänsyn till de likgiltiga, och icke till de intresserade. Jag tror icke, att lagstiftarne, då denna lag antogs, tänkte på annat än församlingarne i deras helhet och derpå, huruvida de röstberättigade voro intresserade nog att söka få ändring i det förslag, som konsistorium uppsatt. Ty äro de röstberättigade i församlingen nöjda med det och tänka: vi hafva här tre på förslag, af hvilka vi kunna vara nöjda med en eller flera, så behöfva de icke kalla någon fjerde profpredikant. De behöfva då icke begagna sin kallelserätt. Anledningen till utblifvande vid frågodagsförrättningen kan sålunda från de röstberättigades sida vara den, att de äro nöjda med förslaget, men alldeles icke någon likgiltighet. Men är förslaget sådant, att de icke kunna vara nöjda, så hafva de åter rätt att infinna sig vid frågodagsförrättningen och säga ifrån detta. Jag tror därför, att lagen lemnar tillräcklig frihet i denna del.

Hvad angår motionen i fråga tror jag det icke vara i församlingarnes välförstådda intresse, att utsträcka denna rätt att kalla fjerde profpredikant längre än som redan skett. Det är icke alldeles utan, att missnöje här och der uppstått öfver kallelserätten till fjerde profpredikant inom konsistoriella pastorat i dess nuvarande utsträckning. Det låter nemligen tänka sig, att en nyordinerad prestman tjenstgör i en församling under ledighets-tider och derunder icke låtit komma sig något fel till last, samt

Om ändring
i gällande
prestvals-
förordning.
(Forts.)

att han på grund af sin ungdom och de förhoppningar, den in-
gifver, kallas till fjerde profpredikant, utan att församlingen till-
räckligt känner hans lämplighet, som kan vara vida under-
lägsen en annans, men för församlingen okänd äldre prestmans.
Har någon deremot tienstgjort på flera ställen under en femton
år eller så och fortfarande visat sig värdig församlingens för-
troende, så förefinnes mycket större garanti för, att församlingen
skall förblifva nöjd med honom än med en ung opröfvad man.

Jag skulle dock kunna vara med om den begärda utsträck-
ningen af kallelserätten mot vilkor, att en ung extra ordinarie
prestman icke finge kallas af samma församling, inom hvilken han
för tillfället finnes anställd. Jag vill nämna, att flere personer,
och det äfven icke prester, hos mig anhållit, att jag måtte väcka
motion vid riksdagen i sådant syfte. Men jag har icke gjort det,
emedan ett korrektiv förefinnes på förhand i förslaget af dom
kapitlet, som det åligger att derå uppföra de lämpligaste, kun-
nigaste och dugligaste, dem, som mest förtjena förtroende. Och
om domkapitlets förslag icke godkännes af församlingen, så får
den utöfva sin kallelserätt. Och blir det icke bra ändå, så ligger
efteråt ett korrektiv hos regeringen, som sedermera pröfvar, om
skäl förefinnes att frångå hvad församlingen föreslagit. Jag tror,
att erfarenheten har visat, att regeringen i allmänhet utnämnt
den, åt hvilken församlingen gifvit sina röster, åtminstone i de
fall, der någon större enighet inom församlingen förefunnits, och
jag anser icke skäl att frångå hvad som är lag i detta fall, utan
yrkar bifall till utskottets hemställan.

Med herr Redelius instämde herr *Metsén*.

Herr Peterson i Hamra anförde: På grund så väl af de skäl,
som innefattas i utskottets betänkande, som hvad herrar Hans
Andersson och Redelius anført, ber jag att få instämma i det
slut, hvartill utskottet kommit. Jag tror, att den rättighet, som
församlingarne nu hafva att kalla fjerde profpredikant, är sådan,
att man bör dröja något längre, innan man ytterligare utsträcker
den. Erfarenheten, åtminstone inom Östergötland, har redan
visat, att många prester tillsättas efter kallelse till fjerde profpre-
dikant. Och på många ställen har kanske tillfredsställelsen icke
 varit så stor med denna rätt som man önskat och hoppats, när
förslaget derom kom till stånd. På grund sålunda af den erfaren-
het jag har och på de skäl, som redan anförts, anhåller jag om
bifall till utskottets hemställan.

Herr Beskow: Herr talman, mine herrar! Den siste ärade
talaren uttalade den önskan, att lagen angående kallelse af fjerde
profpredikant i konsistoriella pastorat skulle få vara sådan den är
ännu en tid bortåt. Den kommer också att vara sådan den är

troligen en lång tid ännu, motionen har nemligen redan fallit i Första Kammaren. Men för min del anser jag det vara godt, om Andra Kammaren såsom en opinionsyttring uttalade sig i det syfte, som motionären föreslagit. Jag fröjdades mycket, då jag vid det kyrkomötet, der saken afgjordes, fick höra, att kyrkomötet verkligen var så liberalt, att det medgaf, att konsistoriella församlingar finge kalla fjerde profpredikant. Men då jag fick se ordalydelsen i kyrkomötets förslag, så blef min glädje något blandad, ty der bestämdes, att för att kalla fjerde profpredikant erfordrades, att mer än hälften af alla röstberättigade derom förenade sig. Jag blef då ense med mig sjelf derom, att det icke ofta skulle komma att inträffa, att fjerde profpredikant i konsistoriella pastorat blefve kallad. Men någon gång har det emellertid inträffat. Det har talats om af dem, som yttrat sig emot saken, att det inträffat, att helt unga prestmän, som tjenstgjort i en församling en kort tid, blifvit kallade till fjerde profpredikant. Jag tror dock häri icke ligga någon fara, då Kongl. Maj:t har att af de föreslagna utnämna den lämpligaste. Detta förslag anser jag gå åt rätt håll. Det fröjdar mig alltid att se sådana förändringar, som afse att gifva mera magt åt församlingarne. Vi böra tänka på våra friförsamlingar, som alla hafva magt att välja sina predikanter, och jag tror äfven, att man inom statskyrkan bör tillse, att församlingarne må få den rätt, som dem tillkommer. På grund häraf och på förut af andra talare anförda skäl yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

*Om ändring
i gällande
prestvals-
förrordning.*
(Forts.)

Häruti instämde herr *Olsson* i Ornakärr.

Vidare yttrade:

Herr *Göranson*: I likhet med motionären anser äfven jag det nu gällande stadgandet om rättigheten för konsistoriella pastorat att kalla fjerde profpredikant vara temligen betydelselöst i synnerhet i vidsträckta och glest befolkade trakter. Det torde nemligen knappast vara tänkbart, att i sådana församlingar mera än hälften af de i den justerade vallängden uppförda röstberättigade komma tillsammans på frågodagen. Jag tror för öfrigt, att det vore gagneligt både för församlingen och den blifvande kyrkoherden, om församlingens önskan mera beaktades än nu i allmänhet är fallet, ty det kan väl icke leda till något godt förhållande i framtiden, att församlingen påtvingas en prest, som den icke vill hafva. Jag kan icke heller se någon våda, såsom här framhållits af åtskilliga talare, i att antaga motionärens förslag, då man alltid mot missbruk deraf har ett korrektiv deri, att Kongl. Maj:t eger rätt att nämna hvilken af de på förslaget uppförda, som han finner för godt.

Jag tror sålunda, i olikhet med flere föregående talare, att

*Om ändring
i gällande
prestvals-
förrättning.*
(Forts.)

det vore i församlingarnes väl förstådda intresse, om den förslagna lagförändringen komme till stånd. Visserligen har man uttalat den farhågan, att det skulle kunna leda dertill, att en inom församlingen för tillfället tjänstgörande ung prestman blefve kallad och nämnd med förbigående af äldre, mera meriterade; men denna invändning anser jag vara temligen betydelselös. Ty om den, som kallas, är i församlingen eller varit der förut, men för någon tid sedan flyttat derifrån, kan väl vara af föga betydelse i detta fall. I alla händelser anser jag det vore till välsignelse för församlingen, om den finge den rättighet, som motionären begärt, och därför yrkar jag bifall till hans förslag.

Herr Jonsson i Myre: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af en talares yttrande, att de konsistoriella pastoraten skulle genom bifall till motionen kunna på samma villkor få kalla fjerde profpredikant som de regala pastoraten, och farhågor framhållits att en yngre prestman, som tjänstgjort inom pastoratet och gjort sig väl känd, skulle blifva kallad till fjerde profpredikant, lika som det skett inom regala pastorat. Ja, meningen med motionen vore ju att få de regala och konsistoriella pastoraten likställda i detta hänseende, och jag anser, att den ena församlingen bör hafva lika stor rättighet som den andra att välja hvilken prest den önskar, äfvensom hafva rätt att kalla den inom församlingen tjänstgörande prest till fjerde profpredikant, om församlingen har förtroende till honom. Jag tror icke heller det skulle innebära någon fara, att de konsistoriella pastoraten finge samma frihet i detta fall som de regala pastoraten. Här är för öfrigt så mycket taladt i denna sak, att jag icke vill vidare upptaga kammarens tid i detta ämne. Ehuru det nu icke kan gagna till mycket, sedan frågan i Första Kammaren fallit med blott några få rösters öfvervigt, anser jag dock, att denna kammare bör antaga motionärens förslag, ty det vore enligt mitt förmenande, i alla fall ett steg framåt.

Jag yrkar sålunda afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Sjögren: Under den öfverläggning, som här för sig gått, har man temligen vidlyftigt utbredt sig om de fördelar, som skulle tillskyndas de konsistoriella församlingarne, om dem tillerkändes rättighet att på samma villkor som de regala kalla fjerde profpredikant. För min del tror jag dock tvärt om, att de konsistoriella församlingarne böra betacka sig för en sådan utsträckning af sin rätt. Man bör nemligen komma ihåg att, då konsistoriella församlingar begagna sig af rättigheten att kalla fjerde profpredikant, så afsäga de sig på samma gång en ännu större rätt, den s. k. nominationsrätten eller rättigheten att utnämna sin kyrkoherde. Lagutskottet har, såsom mig synes, välbetänkt,

påvisat, att ett mindre parti kan passa på och kalla fjerde profpredikant, ehuru församlingen i allmänhet är nöjd med det upprättade förslaget och bestämt sig för att rösta på någondera af de föreslagne. Församlingen förlorar då, såsom jag nyss nämnde, sin utnämningrätt. Jag har sjelf erfarenhet af, att församlingar begagnat sig af sin rätt att kalla fjerde profpredikant, men att, då ärendet sedermera kommit till Kongl. Maj:t, icke den sålunda kallade blifvit utnämnd, utan en annan. Det kan komma att gå på samma sätt hädanefter, och jag tror därför, att man, genom antagande af motionärens förslag, i stället för att tillskynda de konsistoriella församlingarne en förmån, skulle vålla dem en olägenhet. Jag hemställer därför om bifall till lagutskottets förslag.

*Om ändring
i gällande
pretsvals-
förordning.
(Forts.)*

Herr Andersson i Nöbbelöf: Man har, såsom herr Göransson redan framhållit, uttalat den farhågan, att förslaget skulle kunna leda dertill, att en inom församlingen för tillfället tjensgörande ung prestman blefve kallad till fjerde profpredikant, samt jemväl erhöle platsen. Denna farhåga kan jag icke dela, ty i fall så sker och denne får tjensten, får församlingen i allt fall den, som är af församlingen känd, men då församlingen, såsom den siste talaren nämnde, genom att kalla en fjerde profpredikant afsäger sig rättigheten att sjelf utnämna sin kyrkoherde, vill jag icke gerna vara med om motionärens förslag. Om vi finge bort denna rättighet för Kongl. Maj:t att utnämna pastor, skulle jag nog vara med derom. Såsom det nu är, kan jag icke biträda motionärens framställning, utan yrkar förtfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Danielson: Äfven vid senaste kyrkomöte väckte motionären ett dylikt förslag som det föreliggande; och jag tillät mig väcka ett annat, som afsåg att, på samma gång det skulle bereda lättare former vid kallande af fjerde profpredikant, man skulle få välja i vanlig ordning och pastoratet således icke derigenom blifva regalt i stället för konsistorielt. Jag tror också att man bör betänka sig, innan man antager motionärens förslag. Om t. ex. i en församling med 100 röstberättigade 51 begära en fjerde profpredikant, så beröfvas de återstående 49 sin valrätt. Men det kan hända, att dessa 49 representera ett 4 gånger så stort röstantal som de 51, och ändå få de icke välja sin pastor, ty pastoratet förvandlas genom de 51:s kallelse af fjerde profpredikant för det tillfället från konsistorielt till regalt. Skulle, såsom motionären föreslagit, endast hälften af de i omröstningen deltagande få kalla fjerde profpredikant, så beröfvar man lätt de flesta pastorat deras valrätt. Jag är visserligen med om motionärens förslag, men endast i sammanhang med upphäfvande af den nu gällande bestämmelsen, att de konsistoriella pastoraten genom kallandet af fjerde profpredikant blifva regala. Det var

Om ändring i gällande prestvals-förordning.
(Forts.)

länge förhoppning om, att man skulle få bort denna bestämmelse, men i sista stunden krossades förhoppningarna i denna kammare. Att Kongl. Maj:t och kyrkomötet skulle vara med om lagens nuvarande lydelse, är ju gifvet.

Att nu antaga motionärens förslag såsom en opinionsyttring, vill jag gerna vara med om, men jag vill på samma gång hafva uttalat, att man bör i sammanhang härmed ändra andra bestämmelser i lagen, så att församlingen får behålla sin valrätt, ty då kan motionärens förslag, blifva af någon betydelse. Det är nemligen en mycket viktig sak att beröfva församlingen denna rätt och lägga den i några få personers händer.

I nämnda syfte vill jag sålunda vara med om motionärens förslag, men jag vill icke antaga detsamma såsom ett slutligt afgörande af denna fråga.

Herr G. Berg: Jag begärde ordet uteslutande för att rätta en missägning, hvartill jag lärer hafva gjort mig skyldig, då jag yttrade, att det fordrades $\frac{2}{3}$ af de i den justerade vallängden uppförda röstberättigade för att få kalla fjerde profpredikant i stället för att, såsom förhållandet verkligen är och jag hade för afsigt att påpeka, det behöfves mera än hälften af de röstberättigade. Af mitt anförande i öfrigt torde emellertid hafva framgått såsom tydligt, att jag fann det obilligt, att, om å frågodagen alla de närvarande förenade sig om att tillkalla fjerde profpredikant, skulle detta beslut i alla fall icke hafva någon verkan, med mindre än dessa personer representerade mera än hälften af de i den justerade vallängden uppförda röstberättigade.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionärens förslag.

Herr Nilsson i Skärhus: För min del anser jag motionärens förslag gå i den rätta riktningen. Församlingen bör nemligen få sig tillerkänd rättigheten att sjelf bestämma hvilken prest den vill hafva, och valet deraf bör icke bero af några få personer, såsom nu kan vara fallet. Någon före mig yttrade, att församlingen genom fjerde mans kallande förlorade utnämningrätten. Ja, det må vara, men för min del anser jag ingen föriust uppstå derigenom att man ej får utnämna någon af dem man ej vill behålla. Jag tror också, att genom denna kammares bifall till förslaget kommer frågan ett steg närmare sin lösning, och i denna förhoppning skall jag yrka bifall till motionen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag å samma hemställan och bifall till motionen i ämnet. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse den förra meningen hafva flertalets röster för sig. Votering

blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

*Om ändring
i gällande
prestvals-
föreskrifning.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i utlåtandet n:o 12, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit herr A. Sundströms i ämnet väckta motion.

Voteringen utföll med 84 ja och 90 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1889 af dem verkställda granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1888;

Statsutskottets utlåtanden

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *nionde* hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; och

n:o 21, i anledning af väckt förslag till lag om ålderdomsförsäkring; samt

Lagutskottets utlåtanden

n:o 13, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälseräntegares rätt att tillösa sig skattejord; och

n:o 14, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889, än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862.

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, hvilka blifvit tvänne gånger bordlagda.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>A. Lilienberg</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 19 dennes,
» <i>Göransson</i>	» 10 » » 20 »
och » <i>A. E. Petersson</i>	i Hamra 8 d. » » 20 »

Derjemte medgaf kammaren, på derom genom herr talmannen framförd begäran, att herr *F. G. Janson* i Carlshed hvilken förut undfått tio dagars ledighet att räknas från och med den 15 dennes, men hittills varit förhindrad att deraf sig begagna, i stället finge åtnjuta lika lång ledighet räknadt från och med morgondagen.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Rättelser

till Andra Kammarens protokoll N:o 6 för den 15 Februari.

Sid. 18, 3:dje raden nedifrån, *står*: ordet

läs: orden

Sid. 32, 16:de raden uppifrån, *står*: Föredrogos hvart efter annat lagutskottets

läs: Föredrogos hvart efter annat och biföllos lagutskottets.